

Historische Praktijk III

Bachelorpaper

Opleiding Geschiedenis UGent

2018-2019

Toelichting en lijst van aangeboden thema's

Brochure opgesteld door:

Koenraad Verboven, voorzitter Opleidingscommissie Geschiedenis

Els De Paermentier, secretaris Opleidingscommissie Geschiedenis

Titularis: Koenraad Verboven Koen.Verboven@ugent.be

Uitgave augustus 2018

Inhoud

Opzet en afspraken	3
Themata	5
Berber Bevernage en Ramses Delafontaine – De Rechter en de Historicus	6
Hanne Cottyn, i.s.m. Dieter Bruneel en Esther Beeckaert - Plattelandsbevolkingen in wereldhistorisch perspectief, 18de-21ste eeuw	9
Margo De Koster — Sociale problemen, conflict en sociale controle, 19de en 20ste eeuw	13
Els De Paermentier — Schrift, bestuur en administratie: documentaire schriftpraktijken tijdens de middeleeuwen	15
Robrecht Declercq — Race for Resources? Commodity frontiers, economische groei, en ecologische impact (1750 – nu).	18
Jeroen Deploige — Collectieve identiteiten, herinneringen en solidariteiten. Processen van gemeenschapsvorming in de volle middeleeuwen	20
Erika Graham-Goering en Jim van der Meulen — Oorlog en Samenleving in de Late Middeleeuwen	22
Thijs Lambrecht – Sociale zekerheid en zorg voor kwetsbare groepen in historisch perspectief, c. 1200- c. 1800.	24
Michael Limberger — Europa en de wereld in de vroegmoderne tijd	26
Micol Long — Cultural history of the High Middle Ages, Medievalism	28
Gillian Mathys – Plus ça change, plus ça reste la même chose ? Lange-termijnperspectieven op sociale en politieke processen in sub-Sahara Afrika (focus Oost-en Centraal Afrika)	30
Marianna Mazzola — Historiography in the Syriac speaking world (4th-13th century)	32
Jetze Touber en Steven Vanden Broecke — Piskijkers en zielenknijpers: medische cultuur in de vroegmoderne tijd	34
Anne-Laure Van Bruaene — Religieuze hervorming en collectieve identiteiten, 1400-1700	36
Steven Vanderputten — Diversiteit en maatschappelijke betekenis van het religieuze leven tijdens de vroege en volle middeleeuwen (c. 600-1200)	38
Geert Van Goethem — International or Inter-national. Methods, practices, ideas and ideologies of International Non Governmental Organizations (INGO's)	40
René Vermeir — Politieke en diplomatieke geschiedenis van de vroegmoderne tijd	43
Kristof Vermote – Vrijgelaten slaven (liberti) in de Romeinse wereld	45
Antoon Vrints — Historiografie over België tijdens de Eerste Wereldoorlog in kritisch perspectief	47
Jeroen Wijnendaele — Het einde van het Romeinse Rijk in het westen	49
Arjan Zuiderhoek & Koen Verboven — Stadsleven in de Klassieke Oudheid	51

OPZET EN AFSPRAKEN

Ter afsluiting van je driejarige bacheloropleiding word je gevraagd een originele bachelorpaper te schrijven, die bewijst dat je een reeks algemene **wetenschappelijke vaardigheden** beheerst. Dit opleidingsonderdeel weegt **10 studiepunten**.

In dit opleidingsonderdeel krijg je als opdracht een **review-artikel van ongeveer 10.000 woorden** (excl. noten en literatuur) te schrijven, dat een kritische bespreking van de stand van het onderzoek weergeeft rond een specifieke vraagstelling. Je verricht hiertoe in eerste instantie literatuuronderzoek, maar gaat ook na welke bronnen voor een dergelijk onderzoek kunnen worden gebruikt en hoe die historisch-kritisch benaderd kunnen worden. De bedoeling is daarenboven dat de paper ook een aantal pistes voor verder onderzoek aanwijst.

De bachelorpaper staat in principe volledig los van de **masterscriptie**, die in een volgend academiejaar geschreven dient te worden door studenten die uiteindelijk ook kiezen voor een aansluitende masteropleiding Geschiedenis. Het is echter niet verboden, en wellicht zelfs aangewezen, in een dergelijke masterscriptie een onderwerp uit te werken waarvoor de in Historische Praktijk III opgebouwde literatuurbasis en bronnenheuristiek als vertrekpunt of ondersteuning kunnen dienen.

Alle **begeleiders** voor deze opdracht behoren tot het professorenkorps van de opleiding of tot het assisterend en wetenschappelijk personeel met doctoraat. Zij vormen (soms samen) **thematische groepen**. Elke groep telt maximaal 10 studenten per begeleider. Groepen met meer dan één begeleider kunnen mits akkoord van de begeleiders meer studenten omvatten, maar nooit meer dan 15 studenten in totaal.

De **begeleiders** organiseren zelf de samenstelling van hun groep in functie van de belangstelling en de voorkennis van de studenten die zich bij hen kandidaat stellen. Elke student heeft per definitie recht op een onderwerp en de corresponderende begeleiding door een promotor. Indien in dat opzicht een probleem rijst, kan de titularis van HPiII bemiddelend optreden. Een begeleider zoeken buiten deze lijst is niet toegelaten.

De begeleiding per groep bestaat uit minstens één **inleidende les**, gevolgd door **minstens vier, maar bij voorkeur vijf tutorials**, evenwichtig verspreid over het academiejaar. De inhoud en opzet van deze tutorials kan verschillen van groep tot groep, maar zal altijd tussentijdse opdrachten, rapportages en gesprekken/discussies omvatten. Ter afsluiting van de tutorials geeft elke student een **mondelinge presentatie** van haar/zijn werk.

Kalender

De titularis van het opleidingsonderdeel 'Historische Praktijk III' geeft bij het begin van het academiejaar een **inleidende, plenaire les** over het schrijven van een wetenschappelijke tekst, plagiaat etc. Voor het academiejaar 2018-2019 vindt deze plaats op **vrijdag 28 september in Blandijn, om 14u30, in auditorium 2 "Franz Cumont"**.

De formele **inschrijving in groepen**, via minerva, kan van vrijdag 28 september 16u tot vrijdag 12 oktober, 16u.

De **data voor themaspecifieke inleidingen** worden via Minerva meegedeeld.

De **data voor de tutorials** worden gepland door de begeleiders in overleg met hun groep.

De **deadline voor indiening** van de bachelorpaper in eerste zitting is vastgelegd op **maandag 6 mei 2019, 17.00u**, voor indiening in tweede zitting op **dinsdag 6 augustus 2019, 17.00u**.

Evaluatie

De **permanente evaluatie** op basis van tussentijdse opdrachten, participaties aan de tutorials, en de mondelinge eindpresentatie weegt **1/3 van het geheel**.

De bachelorpaper zelf wordt **geëvalueerd door de begeleider(s) en één externe lezer**. Deze evaluatie omvat een mondelinge toelichting door de student tijdens de examenperiode, waarbij de begeleider(s) en externe lezer bijkomende vragen kunnen stellen. Deze evaluatie weegt **2/3 van het geheel**.

Doorslaggevend om te kunnen slagen voor dit onderdeel is de quoterings die aan de **eigenlijke paper** wordt toegekend. Wie met andere woorden 'mathematisch' geslaagd is dankzij een goede score voor de permanente evaluatie, maar niet geslaagd is voor het eindproduct van deze oefening, zal geen slaagcijfer toegekend krijgen.

Studenten die vorig jaar al ingeschreven waren voor dit opleidingsonderdeel maar **niet geslaagd** waren, dienen zich net als de anderen opnieuw in te schrijven. Dat zij opnieuw een plaats vinden in de groep van hun begeleider van vorig academiejaar kan niet worden verzekerd. Bovendien dienen zij opnieuw de tutorialreeks te volgen. Er worden met andere woorden **geen deelvrijstellingen voor de permanente evaluatie** verleend.

OPGELET

Het bachelordiploma 'Geschiedenis' is een eind-diploma. De bachelorproef is de eindproef van deze opleiding. De **eindcompetenties** die in de **bachelorproef** geëvalueerd worden, **sluiten aan bij de begincompetenties voor de masterproef**. Zij garanderen niet dat je ook de eindcompetenties van de masterproef zal behalen.

Als je geslaagd bent met een laag cijfer voor je bachelorproef (10/20), betekent dit dat je maar **nipt de begincompetenties** verworven hebt die nodig zijn om de masterproef tot een goed einde te brengen.

De opleiding raadt in dat geval aan om contact op te nemen met de trajectbegeleider voor verder advies inzake mogelijke remediëring of heroriëntering.

Erasmus

Van de Erasmusstudenten die voor een semester of een jaar weg zijn uit Gent wordt verwacht dat zij vanuit het buitenland hun onderzoek opstarten en via email participeren in het tutorialwerk. Dit vereist natuurlijk een weldoordachte keuze van hun onderwerp (waarover ook in de bibliotheken van hun gaststad voldoende literatuur terug te vinden moet zijn). Vandaar dat zij best tijdig informeren bij hun geprefereerde begeleider of die voor het buitenland haalbare thema's kan aanbieden.

Erasmusstudenten kunnen al voor de start van het Gentse academiejaar tot een overeenkomst komen met een begeleider en genieten op die manier dus van een soort '**voorinschrijvingsrecht**'.

Aangezien het mondelinge examen volwaardig deel uitmaakt van de evaluatie, dienen ook Erasmusstudenten zich hiervoor aan te bieden. Indien zij zich hiervoor in eerste zitting niet naar Gent kunnen of wensen te begeven (dit examen kan voor hen overigens helemaal aan het einde van de zitting worden voorzien), leggen zij dit examen gewoon af in de tweede zitting. Begeleiders kunnen in dat geval wel ruim op voorhand, bij voorkeur al tijdens de eerste zitting, feedback geven bij een voorlopige versie van de paper om verrassingen in tweede zitting te vermijden.

Veel succes toegewenst, namens de opleiding Geschiedenis,
Koen Verboren, titularis

THEMATA

Hierna volgt de lijst van voorstellen zoals die door de begeleiders zijn meegedeeld. Wie meer informatie wil kan zich wenden tot de begeleider van haar/zijn keuze. De volgorde is alfabetisch, volgens de naam van de hoofdbegeleiders die zich hebben aangemeld. Zoals men kan vaststellen weerspiegelen de thema's de gediversifieerde onderzoeksdynamiek die zich in de schoot van de Vakgroep Geschiedenis heeft ontwikkeld. Een begeleider zoeken buiten deze lijst is niet toegelaten.

Berber Bevernage en Ramses Delafontaine – De Rechter en de Historicus

Abstract

Toen na de Eerste Wereldoorlog een aantal prominente Europese historici zich voor het eerst in hun carrière begonnen te buigen over contemporaine geschiedenis, rees de vraag of die geschiedenis niet te 'vers' in het geheugen lag en te gevoelig en ideologisch geladen was. Men betwijfelde of de historicus dan nog de nodige afstandelijkheid aan de dag kon leggen om aan het Rankeaanse objectiviteitsideaal te kunnen voldoen. Als ook historici over de recente geschiedenis en haar hoofdrolspelers zouden oordelen, wat onderscheidde historici dan nog van de rechters? De laatste decennia is die verwevenheid tussen het terrein van de historici en dat van de rechters enkel maar gegroeid. Sinds de Tweede Wereldoorlog wordt geschiedenis geschreven en herschreven in rechtbanken. Daarnaast is de toenadering tussen het juridische en het historiografische veld merkbaar in de opkomst van transitional justice na het einde van de Koude Oorlog, een praktijk waarbij via een waaier aan strategieën gepoogd wordt historisch onrecht en conflict te verwerken veelal in zogenoemde waarheidscommissies. In het debat over deze overlapping tussen de juridische en historische wereld, komen heel wat interessante meta-historische argumenten naar boven. In deze oefening bestuderen we hoe deze vergroeiing de geschiedschrijving beïnvloedt en welke dilemma's historici tegenkomen in hun werk als expert in juridische processen: beperkt dit het revisionistische karakter of het vrije onderzoek van historici? Heeft dit de bewijsvoering van historici veranderd? Botst het oordelen van rechters met de objectiviteit van historici? Wat met de aandacht voor de context in het beoordelen van individuen? Wordt de afstand in tijd tussen het gebeuren en de bestudering ervan kleiner? Dit zijn het soort vragen die spelen in het debat 'de rechter en de historicus'.

Mogelijke cases

Dit zijn een aantal mogelijke cases om te onderzoeken. Jullie mogen ook een eigen case voorstellen, met als voorwaarde dat er historici betrokken zijn in de rechtszaken of commissies als (expert)getuigen, of op zijn minst in het debat over een mogelijke oprichting van dergelijke instituten ter verwerking van het verleden. Daarnaast moet er uiteraard genoeg literatuur te vinden zijn over de zaak.

Historici als (expert)getuigen in Rechtszaken

- Het proces Eichmann
- Het proces Maurice Papon
- Het proces Klaus Barbie
- Irving v. Lipstadt
- Equal Employment Opportunity Commission v. Sears, Roebuck & Co
- Brown v. Board of Education
- Mabo v. Queensland
- Delgamuukw v. British Columbia
- Rol historici als expert getuigen in processen over tabak, lood, asbest, burgerrechten, landrechten, milieuvervuiling, toewijzing scheepswrak, strafrechtelijke vervolging gerelateerd aan de Tweede Wereldoorlog ...

Commissies

- Srebrenica commissie van het NIOD
- Het debat over de komst van een Turks-Armeense historische commissie over de Armeense genocide.
- Waarheidscommissie in Zuid-Afrika
- Tulsa Riot Commission
- Bergier-commissie

- Waitangi Tribunal

Indicatieve Bibliografie

- Bevernage, B. & Wouters, N. (eds.), 2018. *The Palgrave Handbook of State-Sponsored History After 1945*. London, Palgrave.
- Delafontaine, R., 2015. *Historians as Expert Judicial Witnesses in Tobacco Litigation: A Controversial Legal Practice*. New York, Springer.
- Petrovic, V., 2017. *The Emergence of Historical Forensic Expertise: Clio Takes the Stand*. New York, Routledge.

Agenda tutorials en opdrachten:

Inleidend tutorial (SEM 1)

Opdracht: Deze artikels lezen, en vragen voorbereiden voor tijdens het tutorial:

- Evans, R., 2002. 'History, Memory, and the Law: The Historian as Expert Witness. In: *History and Theory*, 41, 326-345.
- Fink C., 2005. A New Historian? In: *Contemporary European History*, 14 (1), pp. 135-147.

In deze bijeenkomst wordt het thema toegelicht. Daarnaast wordt er uitleg gegeven over de bachelorscriptie. Jullie lezen deze teksten voor de tutorial. Zo kan je vragen stellen tijdens de tutorial over het opzet van een review artikel, of over het thema van deze HPIII groep.

Tweede tutorial (SEM 1)

Opdracht: Deze artikels lezen, en vragen voorbereiden voor tijdens het tutorial:

- Ginzburg, C., 1991. Checking the Evidence: the Judge and the Historian. In: *Critical Inquiry*, 18 (1), pp. 79-92.
- Haberer E., 2005. History and Justice. in: *Holocaust and Genocide studies*, 19 (3), 487-519.
- Wilson, R. A., 2005. Judging History. The Historical Record of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. In: *Human Rights Quarterly*, 27, pp. 908-942.

Iedereen schrijft een leesrapport van 1000 tot maximaal 1500 woorden. Elke student zal gevraagd worden naar wat hij / zij geschreven heeft in het leesrapport.

Derde tutorial (SEM 1)

Opdracht: Lees op voorhand het document van één medestudent die je toegewezen krijgt. Tijdens de tutorial krijg je vijf minuten om kort het project van die student samen te vatten en constructief commentaar te geven op het document van de ander, en interessante of nuttige gelijkenissen te en verschillen met jouw document te bespreken. Daarna geven de lesgevers commentaar, en kunnen er extra vragen gesteld worden.

Vanaf hier werken jullie zelfstandig verder aan de bachelorscriptie. Je leest gericht en grondig literatuur, je bouwt je argumentatie op, schrijft en herschrijft je inleiding, etc. We zijn via email bereikbaar als er vragen zijn.

Vierde tutorial: Colloquium (SEM 2)

Opdracht 1: bereid constructieve commentaar (maximaal 5 minuten) voor op 1 medestudent die je toegewezen zult krijgen. Je evalueert de inleiding (probleemstelling, rechtvaardiging, methodologie, etc.), de opbouw van de argumentatie en de structuur van de paper, en de conclusies. Je vergelijkt met je eigen paper.

Opdracht 2: bereid je voor om een korte presentatie te geven van je paper (5 minuten).

Na het colloquium verwerken jullie de gekregen feedback, werken jullie onafgewerkte stukken verder af, en ga je over tot de eindredactie van de paper. Vragen kunnen nog gesteld worden via email.

Vijfde tutorial: Verdediging op definitief colloquium. (SEM 2)

Iedereen wordt op de hele sessie verwacht van zijn / haar presentatie dag, en woont dus de presentaties van de collega-studenten bij op zijn / haar dag van presenteren. Jullie presenteren je paper in maximaal 10 minuten.

Tussen en in voorbereiding van deze bijeenkomsten zullen de studenten op vooraf meegedeelde tijdstippen ook tussentijdse werkstukken moeten indienen.

Hanne Cottyn, i.s.m. Dieter Bruneel en Esther Beeckaert - Plattelandsbevolkingen in wereldhistorisch perspectief, 18de-21ste eeuw

Trefwoorden

Agrarische transformatie, kleinschalige- en grootschalige land- en bosbouw, enclosure, landgrabbing, plattelandsvlucht, toegang tot land, boerenorganisatie, landhervorming, verzet

Abstract

In De Graanrepubliek schetst Frank Westerman treffend hoe hij als student in de jaren 1980 gegrepen werd door een uit Chili gevluchte hoogleraar die in Wageningen een lezing hield over de landhervormingen van Salvador Allende. Over zijn aandacht voor de uitgebuite indianen op de haciënda's in de Andes, en de toestanden op Filipijnse ananasplantages, waar sproeivliegtuigjes met DDT ook de snoeiers en schoffelaars onderspotten. Achteraf gezien, geeft Westerman algauw toe, leek het of hij en zijn medestudenten door een vertebril keken: voor alles wat zich in 'exotische oorden' afspeelde hadden ze een scherper oog dan voor de werkelijkheid om hen heen. Hoe serieuzer ze gingen studeren, hoe vaker ze het hadden over peasants. De benaming keuters, of keuterboertjes was te denigrerend. 'Kleine boeren' kon wel, maar peasants was nauwkeuriger. Het onderscheid tussen groot en klein was niet het wezenlijkst. Wat peasants van boeren onderscheidde was dat ze in eerste plaats zorgden voor het voortbestaan en zelfbehoud van het gezin en de gemeenschap, eerder dan winstmaximalisatie na te jagen. De peasant-logica was van een aantrekkelijke schoonheid, maar wat schoot je ermee op?

In deze module gaan we expliciet de dialoog aan tussen het sociaalwetenschappelijke onderzoeksveld van peasant studies en historiografische tendensen binnen de rurale geschiedenis. We vertrekken vanuit een kritische reflectie over het concept peasantries, over hoe het ontstond aan het begin van de 20ste eeuw in het woelige Rusland tot de emanatie ervan vandaag in een beweging als La Vía Campesina, één van de grootste sociale bewegingen uit de wereldgeschiedenis. Aan de hand van aansluitende modules belichten we het concept vanuit drie perspectieven: ongelijkheid, interconnectie en ecologie. Tijdens de jaren 1960-1970 focuste het onderzoek binnen zowel peasant studies als rurale geschiedenis zich vooral op structureel sociaaleconomische vragen zoals de overgang van het feodalisme naar het kapitalisme en de voorwaarden voor industriële groei. Dit was sterk gekoppeld aan de toenmalige dekolonisatiegolf en de ontwikkelingstheorieën voor de 'Derde Wereld'. Sindsdien groeit de aandacht voor ecologische factoren, de relatie mens-natuur, ongelijkheid binnen het mondiaal voedselsysteem en de strijd van boeren voor meer beslissingsmacht over hun bestaansmiddelen (voedselsoevereiniteit, toegang tot land etc.). We belichten deze onderzoekstendenzen in relatie tot plattelandsgemeenschappen van België tot in de Andes.

De module stelt studenten in staat om processen van agrarische transformatie te onderzoeken in de tijdspanne tussen de 18de en de 21ste eeuw. De focus van de individuele paper kan variëren van een lokale casus tot globale processen. Hoewel de literatuur zowel de Amerika's, Azië, Afrika en Europa beslaat, situeert onze expertise zich vooral op de gebieden Latijns-Amerika en Noordwest-Europa (met een bijzondere aandacht voor trans-Atlantische connecties).

Onderwerpen

Thema: Rurale transformaties en commodity frontiers: onderzoek naar agro-export en mijnbouw in relatie tot boerengemeenschappen in wereldhistorische perspectief.

Mogelijke casussen:

- 'agro-mineros' in Bolivia (agrarische mijnwerkers)
- grootschalige mijnbouw
- de wol boom in Peru (eind 19de, begin 20ste eeuw)
- agro-business (soja in Bolivia; suiker, katoen, asperges in Peru)
- bio-voeding en fair trade in trans-Atlantisch perspectief (quinoa, koffie, cacao, banaan)

Thema: "La question forestière": modern bosbeheer in conflict met lokale gebruiken, 1700-2000

Mogelijke casussen:

- Conflicterend beheer en gebruik van het bosrijke domeinen in België (domaniale en staatsbossen; bosdomeinen in privaat bezit, bv. familie Arenberg)
- Het Belgisch Boswetboek van 1854 in langetermijnperspectief: liberaal bosbeheer of de triomf van het privaat eigendomsrecht?
- Amedée Visart de Bocarmé (1835-1924) als oprichter van de Société centrale forestière de Belgique: 19de-eeuws bosbeheer en de sociale kwestie
- Félix Goblet d'Alviella (1884-1957): boshistoricus en getuige van het wijzigend bosbeheer tijdens het interbellum
- Plattelandsbevolkingen en koloniale bosbouw: representatie van lokale gebruiken bij koloniale agronomen (bv. Gaston Delevoy, Edmond Leplea etc.)
- Bosbeheer en ontwikkelingssamenwerking (casus Cajamarca, Peru, jaren 1970-vandaag)

Thema: Agrarische transformatie in (inter)nationaal beleid, 1700-2000

Mogelijke casussen:

- Van fysiocratie tot Mont Pelerin Society: (neo)liberale visies op agrarische transformatie
- De Landbouwcongressen van de BWP: tussen Kautsky en Jaurès'
- Arthur Wauters: de Agrarfrage en de Belgische vertegenwoordiging in de FAO
- La Via Campesina als transnationale sociale beweging

Thema: Staatsvorming en domeinbeheer. De staat als actor op de private landmarkt

Mogelijke casussen:

- Grondbelasting als mikpunt van politieke strijd (bv. Kadaster 1766 of kadaster Franse tijd).
- Staatsfinanciën en de uitverkoop van staatsbezit: de 'Nationale Domeinen' tijdens de Franse tijd; het Amortisatiesyndicaat en de Société Générale (c. 1820-1840)
- De liberale landhervormingen in Zuid-Amerika (tweede helft 19e eeuw)

Thema: Peasants en sociaalecologische conflicten in wereldhistorische perspectief.

Mogelijke casussen:

- Plantage-economie en waterconflicten
- de wolmarkt en haciendas
- mijnbouwconflicten
- conflicten over natuurbescherming

Thema: Een comparatieve analyse van voedselschaarste en crisisbeheer: overlevingsstrategieën in lokale gemeenschappen tijdens periode van schaarste

Vergelijking tussen enkele van volgende casussen:

- Graancrisis 1739-1740
- Schaarste-periodes 1756-1757, 1770-1771, 1792-1793, 1811-1812, 1816-1817, 1830-1831, 1839-1840, 1853-1857, 1861, 1866-1867 en 1871-1873
- Aardappelcrisis 1845-1847
- Water en crisis in Andesgemeenschappen (20ste eeuw)

Thema: Eigendom, gebruik en beheer van land in wereldhistorisch perspectief

Mogelijke casussen:

- Landhervormingen en (arbeids)migratie: l'exode rural et le retour aux champs?
- Ongelijke toegang tot land: analyses aan de hand van belastinglijsten en kadasters
- Latijns-Amerikaanse landhervormingen in vergelijkend perspectief (tussen landen in de 19de eeuw, tussen tijdvakken in één land)

Er is ruimte voor eigen voorstellen.

Tutorials

Semester 1

Ter voorbereiding van iedere thematische les lezen de studenten twee artikels. Tijdens de les worden de artikels eerst inhoudelijk geduid en binnen bredere historiografische tendensen geplaatst door de lesgevers. Vervolgens bespreken we de artikels kritisch in groep.

Tegen de vierde en laatste les van het eerste semester worden de studenten verwacht om een reviewartikel in te dienen over een sleutelpublicatie in deze cluster. Ze hebben de keuze uit een literatuurlijst opgesteld door de lesgevers. Vervolgens zullen de studenten ook zelf de paper van een van hun collega's beoordelen.

Doorheen het eerste semester (op basis van de thematische lessen en met behulp van de lesgevers) stellen de studenten een gepersonaliseerde literatuurlijst op rond een specifiek thema waarover ze kiezen om hun bachelorproef te schrijven.

1. Peasantries als 'modern' concept: van Chayanov tot la Via Campesina – introductie op de drie perspectieven

Leesopdracht:

- Bernstein, H. and T. J. Byres (2001). "From peasant studies to agrarian change." In *Journal of Agrarian Change*, 1 (1), 1-56.
- Vanhaute, E., & Cottyn, H. (2017). "Into their land and labours : a comparative and global analysis of trajectories of peasant transformation". *ICAS Review Papers Series*, (8), 1–21.

2. Ongelijkheid: het platteland en de markt

Leesopdracht:

- Larson, B. (1995). "Andean Communities, Political Cultures, and Markets: The Changing Contours of a Field." In *Etnicity, market and migration in the Andes*. Durham: Duke University Press. pp. 5-37.
- Ronsijn, W. (2013). "Mediated and unmediated market dependence in the Flemish countryside in the nineteenth century: two paths of rural development." *Continuity and change*, 28(1), 89–120.

3. Verbondenheid: lokaal, regionaal én globaal

Leesopdracht:

- Akram-Lodhi, H. & Kay, C. (2008). "The agrarian question: Peasants and rural change." *Peasants and globalization: political economy, rural transformation and the agrarian question*. London: Routledge.
- Vanhaute, E. (1993). Processes of peripheralization in a core region. The Campine area of Antwerp in the "long" 19th century. *Review*, 16(1), 57–81.

4. Ecologie: de relatie mens-natuur

Leesopdracht:

- Moore, J. (2017). "The Capitalocene, Part I: on the nature and origins of our ecological crisis." *Journal of Peasant Studies* 44(3): 594-630.
- Soluri, J. (2018). "Home Cooking: Campesinos, Cuisine, and Agrodiversity." In: *A Living Past: Environmental Histories of Modern Latin America*. New York: Berghen Books.

Semester 2

Voor de paasvakantie brengen de studenten een mondeling uiteenzetting van hun probleemstelling en dienen ze de inhoudstafel van hun bachelorproef in. Beide zullen zowel klassikaal als individueel besproken worden.

Margo De Koster — Sociale problemen, conflict en sociale controle, 19de en 20ste eeuw

Abstract

In de loop van de negentiende eeuw leidden versnelde maatschappelijke transformaties tot ingrijpende wijzigingen in de sociale posities van diverse bevolkingsgroepen en tot nieuwe sociale problemen en spanningen. Dit gaf aanleiding tot pogingen van overheden en leidende sociale groepen om de maatschappelijke orde te vrijwaren en hun controle uit te breiden op sociaal, economisch en cultureel gebied, tot in het dagelijkse leven van burgers. Die laatsten ondergingen dit echter niet zomaar passief, maar ontwikkelden hun eigen strategieën en oplossingen, binnen het gezin, in de buurt, in het kader van verenigingen en andere burgerinitiatieven, om met de problemen en spanningen om te gaan die zij ervoeren. De notie 'sociale controle' wordt hier dus breed en als een dynamisch, 'onderhandeld' gegeven opgevat: het gaat van formele strafrechtelijke bestraffing van afwijkend gedrag en ordehandhaving door de politie bijvoorbeeld, over samenwerking tussen overheden en civil society in de aanpak van sociale problemen, tot meer informele vormen van conflictoplossing in de buurt of het gezin, soms in interactie met formele controlemechanismen. Aangezien (groot)steden de brandpunten vormden van deze maatschappelijke transformaties – en de bijbehorende spanningen en pogingen tot regulering – en een explosieve groei kenden in de negentiende eeuw in Europa, ligt de klemtoon op de stedelijke context. Daarnaast wordt een bottom-up perspectief gehanteerd: de blik vertrekt niet vanuit de wettelijke en institutionele kaders van formele sociale regulering, maar veeleer vanuit een breed veld van actoren en praktijken van sociale controle. Het opzet is telkens om het microniveau van de persoonlijke ervaringen te verbinden met het macroniveau van de maatschappelijke ontwikkelingen.

Thema's

Thema's die tijdens de tutorials aan bod kunnen komen en die ter inspiratie kunnen dienen voor een onderzoeksonderwerp betreffende de negentiende en/of twintigste eeuw:

- Misdaad en straf: jongeren voor de rechtbank
- Misdaad en straf: migranten en minderheden voor de rechtbank
- Misdaad en straf: genderperspectieven
- Poorten en papieren: politie en migratiecontrole
- Plaats van de buurt in het dagelijks politiewerk
- De relatie politie-bevolking: verandering en continuïteit
- Oral History onderzoek naar de relatie politie-bevolking in de periode 1970-2000
- Politie, jongeren en gebruik van de stedelijke ruimte
- Wanorders in de stad: kroeglopen, nachtlwaai, prostitutie en hun beteugeling
- Conflict en conflictoplossing: de buurt
- Conflict en conflictoplossing: het gezin
- Sociaal-politiek protest en ordehandhaving in de grootstad

Eigen voorstellen zijn altijd welkom.

Inleidende literatuur

- X. Rousseaux (2013). A history of crime and criminal justice in Europe. In: S. Body-Gendrot et al. (eds.), *The Routledge Handbook of European Criminology*, online version: www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9780203083505.ch3

- P. Spierenburg (2004). Social Control and History: An Introduction. In: C. Emsley, E. Johnson & P. Spierenburg (eds.), *Social Control in Europe, 1800-2000*, Ohio State University Press, pp. 1-24.
- P. Lawrence (2012). History, criminology and the 'use' of the past. *Theoretical Criminology*, 16 (3), pp. 313-328.

Inhoud en planning van de tutorials

1. Invalshoeken en debatten (SEM 1)

Opdracht: Deze stukken lezen, en vragen voorbereiden voor tijdens het tutorial:

- F. Bretschneider, A. Johansen, R. Lévy & X. Rousseaux (2017), Twenty years of Crime, *Histoire & Sociétés / Crime, History & Societies*. Reflections on a Dynamic Field of Research. *Crime, Histoire & Sociétés / Crime, History & Societies*, 21 (2), pp. 17-30.
- M. De Koster (2016), *Historische criminologie: een inleiding*, Leuven: Acco, pp. 26-44.

In deze bijeenkomst worden het thema en de stand van het onderzoek toegelicht. Bereid na het lezen van de artikels vragen voor over de benadering en het debat die je het meest aanspreken.

2. Conflict, protest en ordehandhaving (SEM 1)

Opdracht: Deze stukken lezen, en vragen voorbereiden voor tijdens het tutorial:

- A. Vrints (2011). Het theater van de straat: publiek geweld in Antwerpen tijdens de eerste helft van de twintigste eeuw. Amsterdam University Press, pp. 7-42.
- C. Tilly (1993). *Coercion, Capital, and European States: AD 990-1992*, Hoboken, NJ, Wiley & Sons, pp. 96-126.

3. Sociale controle en straf: van buurt en straat naar politie en justitie (SEM 1)

Opdracht: Deze stukken lezen, en vragen voorbereiden voor tijdens het tutorial:

- G. Le Clercq (1999). Violences sexuelles, scandale et ordre public: Le regard du législateur, de la justice et d'autres acteurs sociaux au 19ème siècle. *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis / Revue Belge d'Histoire Contemporaine*, 28 (1-2), pp. 5-53.
- J. Davis (1989). From 'Rookeries' to 'Communities': Race, Poverty and Policing in London, 1850-1985. *History Workshop Journal*, 27, pp. 66-85.

4. Peer review sessie en brainstorm probleemstelling (SEM 2)

Opdracht: de studenten dienen aan de start van het tweede semester, en uiterlijk een week voor het laatste tutorial, een leesverslag in van 1000 tot maximaal 1500 woorden over een sleutelpublicatie over het onderwerp dat ze in hun Bachelorpaper willen behandelen. De lesgever begeleidt hen tussen de tutorials door bij de onderwerpskeuze en de zoektocht naar geschikte literatuur.

Tijdens de laatste tutorial beoordelen de studenten elkaars verslagen: ze vatten de tekst van een collega samen, leveren er constructief commentaar op, en vergelijken deze met hun eigen stuk. Daarna brainstormen de studenten en lesgever samen, per onderwerp / Bachelorpaper, over de formulering of verfijning van de probleemstelling, en kunnen er extra vragen worden gesteld.

Na het laatste tutorial werkt de student(e) zelfstandig verder aan de Bachelorpaper, maar blijft de lesgever uiteraard ter beschikking (contact per email) om hulp of advies te leveren.

Els De Paermentier — Schrift, bestuur en administratie: documentaire schriftpraktijken tijdens de middeleeuwen

Vanaf de twaalfde eeuw maakte het administratieve verschriftelijkingsproces in Europa een ingrijpende transformatie door van een ad hoc naar een meer geroutineerde en geïnstitutionaliseerde praktijk. De kennis en toepassing van het schrift voor administratief-bestuurlijke doeleinden kende een spectaculaire groei en behoorde voortaan niet langer hoofdzakelijk toe aan de (hoge) clerus. In navolging van de Europese soevereine vorsten en de grote monastieke en kerkelijke centra legden territoriale lekenvorsten en lokale leenheren hun (juridische) besluitvorming en afspraken steeds meer schriftelijk vast, en ontwikkelden hun eigen systeem voor het beheer van hun rechten, domeinen en bezittingen. Ook de stedelijke centra kenden vanaf de late 13de eeuw een uitbouw van hun bestuurlijke en rechterlijke apparaat, waarbij naast stadsklerken ook beroep werd gedaan op externe professionele scribenten. De tutorials concentreren zich voornamelijk rond de vragen welke impulsen ten grondslag lagen aan dit bureaucratiseringsproces, onder welke inhoudelijke en materiële vormen dit tot uiting kwam, en wat de voornaamste gevolgen waren op politiek, sociaal, economisch en cultureel vlak. De inleidende tutorial wordt opgebouwd rond de concepten 'pragmatische/praktische geletterdheid' en 'documentaire verschriftelijking'. Vervolgens zal, afhankelijk van de interesse en waar mogelijk in functie van de gekozen onderwerpen, dieper worden ingegaan op de context waarin verschillende types van documentaire bronnen (publieke en private akten, registers en cartularia, comptabiliteit...) zijn ontstaan, door wie, met welke functie en onder welke vorm ze werden geproduceerd, wat hun aandeel was binnen de samenleving die tot diep in de dertiende eeuw nog sterk gebaseerd was op orale tradities, op welke manier en met welke bedoeling men zowel in religieuze en monastieke als in lekenmiddens het steeds aangroeiende archief ('het administratief-bestuurlijke geheugen') organiseerde en reorganiseerde, en welke bewaar- en consultatietechnieken daarbij werden gehanteerd. Studenten zullen de kans krijgen om in het verlengde van hun literatuurstudie, in samenspraak met de docente, een eerste verkenning te maken van het beschikbare bronnenmateriaal dat hen in staat zal stellen in het kader van een masterscriptie een concrete casus (o.b.v. een afgebakend bronnencorpus) uit te werken.

Thema's die tijdens de tutorials aan bod kunnen komen en die ter inspiratie kunnen dienen voor een onderzoeksonderwerp:

- het ontstaan en de werking van kerkelijke en wereldlijke kanselarijen en lekenadministraties, stedelijke administraties en notariaten, financiële/fiscale administraties, ... ;
- de organisatie en consultatie van een bestuurlijk geheugen: archiefvorming en -beheer;
- opleiding, taakverdeling en mobiliteit van klerken, scribenten en kanselarijmedewerkers;
- taal- en tekstuele aspecten: ars dictaminis en formulierboeken, discours, de overgang van Latijn naar volkstaal;
- materialiteit van documentaire bronnen: van geposeerd naar cursiefschrift, gebruik van grafische en decoratieve elementen, valideringstekens en -vormen, zegelpraktijken, lay-out, formaat, beschrijfstof, ...;
- schrift en identiteitsvorming, schrift en macht;
- kennisuitwisseling en netwerking tussen administratieve schrijf- en schriftcentra in West-Europa;
- genderstudie naar de representativiteit van vrouwen in documentaire bronnen;
- vervalsingspraktijken;
- perceptie en receptie van diplomatische stukken (oorkonden) in narratieve bronnen;
- aspecten van oraliteit en performance in documentaire bronnen;
- methodologische aspecten van het onderzoek naar documentaire bronnen, zin en onzin van digitale ontwikkelingen binnen het vakgebied.

Eigen voorstellen zijn altijd welkom.

Reader

- Bertrand, P. "À propos de la révolution de l'écrit (xe-xiiie siècle). Considérations inactuelles." *Médiévales* 56 (2009): 75-92.
- Bertrand, P. *Les écritures ordinaires. Sociologie d'un temps de révolution documentaire (1250-1350)*. Parijs, 2015.
- Briggs, Ch. F. "Literacy, reading, and writing in the medieval West." *Journal of Medieval History* 26, nr. 4 (2000): 397-420.
- Britnell, R. "Pragmatic Literacy in Latin Christendom." In *Pragmatic Literacy. East and West, 1200-1330*, uitgegeven door R. Britnell, 3-24. Woodbridge, 1997.
- Clanchy, M. *From Memory to Written Record. England 1066-1307*. Oxford, 1996 [1976].
- Geary, P. *Phantoms of Remembrance. Memory and Oblivion at the End of the First Millennium*. Princeton, 1994. Hoofdstuk 3: "Archival Memory and the Destruction of the Past": 81-114.
- Menant, F. "Les transformations de l'écrit documentaire entre XIIe et XIIIe siècles." In *Écrire, compter, mesurer. Vers une histoire des rationalités pratiques*, uitgegeven door N. Coquery, F. Menant en F. Weber, 33-50. Parijs, 2006.
- Parkes, M.B. *Scribes, Scripts and Readers. Studies in the Communication, Presentation and Dissemination of Medieval Texts*. Londen, 1991. Hoofdstuk 14: "The Literacy of the Laity": 275-296.
- Prevenier, W. "La conservation de la mémoire par l'enregistrement dans les chancelleries princières et dans les villes des anciens Pays-Bas du Moyen Âge." In *Forschungen zur Reichs-, Papst- und Landesgeschichte. Peter Herde zum 65. Geburtstag von Freunden, Schülern und Kollegen dargebracht*, uitgegeven door K. Borchardt en E. Bünz, 551-564. Stuttgart, 1998.

Tutorials

Eerste semester

(1) Introductie tot het werkthema: studenten bespreken op basis van een taakverdeling enkele artikels of hoofdstukken uit de reader; aftoetsen van de interesses voor de eigen onderwerpen

> in te dienen: schematisch overzicht van de hoofdpunten per artikel of hoofdstuk (1 A4)

(2) Afbakening van het thema en werkbibliografie: studenten bespreken hun voorlopige bibliografie en lichten toe hoe ze daarbij te werk zijn gegaan;

> in te dienen: werkbibliografie

(3) Verfijning van de probleemstelling: aan de hand van een 'abstract' bespreken de studenten de probleemstelling en concrete onderzoeksvragen m.b.t. hun gekozen onderwerp

> in te dienen: uitgeschreven abstract (ca. 1,5 A4)

Tweede semester

(4) Interdisciplinaire benadering van het gekozen onderwerp: studenten bespreken een tweetal zelf gekozen artikels waarin hun onderzoeksthema vanuit een belendende academische discipline wordt benaderd.

> in te dienen: schematisch overzicht van de hoofdpunten per artikel (1 A4)

(5) Mondelinge presentatie van het literatuuronderzoek: studenten geven op basis van een powerpoint een mondelinge presentatie over hun onderzoeksonderwerp (cf. 'generale repetitie' voor de eigenlijke mondelinge verdediging van de bachelorproef)

> in te dienen: powerpointpresentatie

Alle tussentijdse werkstukken worden een aantal dagen voor elke bijeenkomst aan de begeleider en medestudenten bezorgd. Het is de bedoeling dat de studenten commentaar en feedback geven op de presentaties en werkstukken van hun medestudenten (*peer assessment*, wordt niet gequoteerd).

Tussen de reguliere tutorialbijeenkomsten door kunnen studenten altijd langskomen voor een individueel begeleidingsgesprek.

Robrecht Declercq — Race for Resources? Commodity frontiers, economische groei, en ecologische impact (1750 – nu).

Duurzame groei en de toekomstige leefbaarheid van de planeet is brandend actueel. Met duurzame groei wordt verwezen naar groei die in de behoeftes van de hedendaagse maatschappij kan voorzien zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties in gevaar te brengen. Deze recente bezorgdheid is echter het resultaat van een lange ontwikkeling, sedert de eerste industriële revolutie, waarin de mens en de economie in groeiende mate verslaafd werden aan de consumptie van (niet-hernieuwbare) grondstoffen en energiebronnen, en economische groei afgewenteld werd op milieu en het klimaat. De industriële revolutie en industrialisering vanaf de late 18de eeuw ontketende een ongeziene productiviteitsstijging op basis van nieuwe energiebronnen (stoom, elektriciteit, verbrandingsmotor). Deze transformatie bevrijdde de mens van de natuurlijke beperkingen van dierlijke en menselijke energie. De wereldwijde exploitatie van fossiele brandstoffen zoals petroleum, steenkool, en grondstoffen zoals mineralen en metalen (koper, ijzer), maar ook de vraag naar nieuwe landbouwgronden nam exponentieel toe. De enorme vraag naar grondstoffen ontketende een ware race for resources, waarbij een enorme hoeveelheid aan nieuwe commodity frontiers (onontgonnen grondstofbronnen) wereldwijd werden geëxploiteerd, gaande van de kopermijnen in Belgisch Kongo, de olievelden van Bakoe tot rubberplantages in de Amazone. De gevolgen voor de lokale economie, bevolking en ecologie waren vaak groot, alsook bracht de toenemende exploitatie een ongeziene schaalvergroting met zich mee inzake technologie, financiën, en koloniale expansie. De verslaving aan fossiele grondstoffen bracht verder ook mondiale ecologische risico's met zich mee, zoals vervuiling en klimaatverandering. Deze nieuwe commodity frontiers vormen de expansiegebieden van de wereldeconomie in de 19de en 20ste eeuw, een proces dat nog steeds niet afgelopen is.

Studenten die deelnemen aan deze module kunnen verschillende aspecten van deze “grondstoffenrace” bestuderen (19de – 20ste eeuw), facetten die deze groeiende expansie mogelijk maakten zoals, de technologie en organisatie van grondstoffenexploitatie, en ook de sociaal-ecologische gevolgen (verontreiniging, lokale gemeenschappen, arbeid) en de gevolgen voor economische ontwikkeling op de lange termijn (resource curse).

Volgende onderwerpen zijn mogelijk (niet-exhaustief):

- Energietransformatie en economische groei: stoomkracht, elektrificatie, en kernenergie. Cases van energie-regimes.
- Het gebruik van fossiele brandstoffen (olie, steenkool) en gevolgen voor het klimaat, mens en milieu.
- De prospectie, exploitatie en integratie van nieuwe commodity frontiers: Arctische gebieden, tropisch Afrika, de landbouwfrontiers van Canada, Rusland, Argentinië en de VS, de opkomst van de offshore olie-industrie.
- Gevolgen van commodity frontier expansie voor lokale economie, gemeenschappen en ecologie.
- Hernieuwbare grondstoffen: water en biomassa in de industriële periode.
- Waarom zijn sommige grondstofrijke landen arm en andere rijk?
- Organisatie van de grondstoffen-race: schaalvergroting, transport, bedrijven, het belang van technologie en wetenschap (mijnbouw, landbouwkunde, geologie)
- Oriëntatie op de globale expansie van een “commodity”: olie, steenkool, koper, uranium, aluminium, tin.
- Niet alleen processen van expansie maar ook intensivering van bestaande bronnen zoals de “Green Revolution”, intensieve landbouw door bemesting, irrigatie, en voorafgaande agrarische revoluties.

Literatuurlijst

- Barbier, Edward. *Scarcity and Frontiers. How Economies have evolved through Natural Resource Exploitation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011

- Malm, Andreas. *Fossil Capital. The Rise of Steam Power and the Roots of Global Warming*. Verso: London, 2016.
- Moore, Jason and Patel, Raj. *A History of the World in 7 Cheap Things. A Guide to Capitalism, Nature and the Future of the Planet*. Oakland: University of California Press, 2017.

Tutorials

Tutorial 1 (Oktober 2018)

- Discussie van inleidende literatuur op het onderwerp.
- De studenten sturen op voorhand een aantal vragen op die ze hebben bij de literatuur.

Tutorial 2 (November 2018)

- Studenten reviewen een zelfgekozen artikel/boek, op basis van het globale onderwerp, en stellen dit voor.
- Studenten doen een voorstel van onderwerp en sturen dit door op voorhand.
- Klassikale bespreking en afbakening onderwerp in samenspraak met de begeleider.

Tutorial 3 (Februari 2019)

- De studenten bereiden een paper voor (ca. 2 pagina's) waarin ze hun voortgang bespreken, onderwerp uitdiepen en bibliografie indienen.
- Bespreking van het voortgangsrapport.

Tutorial 4 (Maart 2019)

- Praktische workshop georiënteerd op het schrijven van de paper en schrijfvaardigheden (tips and tricks, probleemstelling, hoe structureren, taalgebruik etc.).
- Studenten sturen op voorhand 1 à 2 A4's door met tekst van hun bachelorpaper.

Tutorial 5 (April 2019)

- Laatste tutorial gericht op de mondelinge presentatie van de bachelorpaper (korte "testpresentatie" van de structuur, en opzet paper) met feedback.

Jeroen Deploige — Collectieve identiteiten, herinneringen en solidariteiten. Processen van gemeenschapsvorming in de volle middeleeuwen

Abstract

Onze samenleving vandaag de dag wordt heel sterk getypeerd, zo wordt althans vaak gesteld, door een doorgedreven individualisme. In de middeleeuwen daarentegen, werd het 'individu' eerst en vooral als een deel van een groep beschouwd: een orde, een religieuze gemeenschap, een stand, een gezworen commune, een stad, een familie, een gilde, een broederschap, een 'natie', een religie, een werelddeel... Religieuze, sociaal-economische, emancipatorische... idealen werden vooral vanuit collectiviteiten nagestreefd. De volle middeleeuwen, met hun gekende socioculturele dynamiek, hebben bovendien de opkomst van heel wat nieuwe religieuze en maatschappelijke groepen gekend. Gemeenschapsvorming vormde dus een erg belangrijk gegeven en werd gestimuleerd door het ontwikkelen van een collectieve identiteit, door een gemeenschappelijke herinneringscultuur met grote aandacht voor het sociale geheugen, door het ritueel bekrachtigen van solidariteiten, door het lezen van dezelfde teksten, door gedeelde visuele ervaringen en omgang met materiële cultuur... Die gemeenschapsvorming, gebaseerd op een duidelijk beeld en bewustzijn van de eigen groep, impliceerde echter meteen ook een sterke benadrukking van, en vaak zelfs afzetting tegen, de Ander (nl. groepen behorend tot een andere religieuze orde, godsdienstige overtuiging, streek, sociale klasse...).

Mogelijke thema's

Vertrekkend vanuit de gezamenlijke lectuur van enkele toonaangevende artikelen zullen papers geschreven kunnen worden die het (zelf)beeld van een specifieke groep uit de hoogmiddeleeuwse samenleving onderzoeken. Enkele voorbeelden:

- nieuwe stedelijk groepen en hun gedragsrepertoires;
- kluizenaressen als geïsoleerde individuen of als vaandeldraagsters van een nieuwe breed verspreide spiritualiteit?;
- de opkomst van broederschappen;
- leescultuur en groepsvorming in religieuze gemeenschappen;
- taalgebruik in de vorming van gemeenschappen;
- het hiërarchische denken in de theologische en sociale theorieën uit de middeleeuwen;
- de rol van geheugen en herdenking in processen van gemeenschapsvorming;
- de problemen die nieuwe religieuze bewegingen kenden bij het bewaren van de cohesie na het overlijden van hun stichter;
- de ontwikkeling van de vroegste nationale identiteiten in West-Europa (bvb. Hoe werden Vlaamse migranten in Engeland gepercipieerd);
- religieus geïnspireerde vijandbeelden (joden, moslims, ketters...);
- problematische relaties tussen monastieke gemeenschappen en leken;
- patroonheiligen als garanten van het religieuze en/of civiele gemeenschapsgevoel;
- ritueel en sociale identiteit;
- hoe percipieerden westerlingen 'Europa' tijdens de middeleeuwen?;
- de rol van ruimte in de manifestatie van collectieve identiteit;
- arbeid als een verbindende factor in groepssolidariteiten.

Inleidende literatuur

- Bedos-Rezak, B. (2000). Medieval identity: a sign and a concept. *American Historical Review*, 105(5), 1488-1533.
- Bijsterveld, A.-J. (2006). Looking for common ground: from monastic *fraternitas* to lay confraternity in the southern Low Countries in the tenth to twelfth centuries. In Jamroziak, Emilia & Burton, Janet E. (Eds.), *Religious and Laity in Western Europe 1000-1400: Interaction, Negotiation, and Power* (pp. 287-314). Turnhout: Brepols.
- Bynum, C. (1980). Did the Twelfth Century Discover the Individual? *The Journal of Ecclesiastical History*, 31(1), 1-17.
- Dhondt, J. (1957). Les « Solidarités » médiévales. Une société en transition : La Flandre en 1127-1128. *Annales. Histoire, Sciences Sociales*, 12(4), 529-560.
- Moore, R.I. (2006). *The Formation of a Persecuting Society: Authority and Deviance in Western Europe 950-1250*, 2nd Edition. Oxford: Wiley-Blackwell.

Gemeenschappelijke tutorials en bijhorende opdrachten (naast individueel overleg):

- 1) *Oriëntatie: bespreking van gezamenlijke, oriënterende reader met het oog op het verder afbakenen van individuele onderwerpen (voor te leggen: korte leesverslagen)*
- 2) *Heuristiek: bespreking moeilijkheden en struikelblokken bij het samenstellen van een bibliografie (voor te leggen: voorlopige bibliografieën)*
- 3) *Vraagstelling: verfijnen van probleemstelling en deelvragen (voor te leggen: 1 à 2 A4 met toelichting bij vraagstelling)*
- 4) *Interdisciplinaire perspectieven: bespreking van een door de deelnemers samengestelde reader van relevante, niet strikt 'historische' artikelen, bij voorkeur uit andere sociale en humane wetenschappen (voor te leggen: korte leesverslagen)*
- 5) *Presentatie: presentatie van, en feedback op, de structuur van de papers zoals ze uiteindelijk zullen worden ingediend (voor te leggen: powerpointpresentatie)*

Bij een kleinere groep zal worden samengewerkt met de studenten van collega Anne-Laure Van Bruaene.

Erika Graham-Goering en Jim van der Meulen — Oorlog en Samenleving in de Late Middeleeuwen

NOTE: supervision and instruction will be in English. The paper and presentation may be submitted in Dutch

Geweld—evenals de levenswijzen en identiteiten die eraan verbonden waren—had een heel andere sociale en culturele betekenis in het Europa van de 13e-15e eeuw dan vandaag de dag. De invloed van oorlogsvoering valt waar te nemen doorheen de verschillende lagen van de middeleeuwse samenleving, en tijdgenoten reageerden op uiteenlopende wijzen op de conflicten waar zij zelf in meevochten, waar ze getuige van waren, waar ze enkel van hadden gehoord of zelfs conflicten die zij zich alleen inbeeldden. Deze module stelt studenten evenzeer in staat om de praktijk als de conceptualisering van de laatmiddeleeuwse krijgsbedrijf te verkennen, zowel op het niveau van het individu als wat betreft bredere tendensen in de samenleving. Daarbij wordt het historische perspectief gecombineerd met huidige trends in het debat van sociaal-politieke historici gespecialiseerd in deze periode.

Thema's die zullen worden behandeld in de tutorials en de basis kunnen vormen voor een onderzoek, maar waar in overleg ook van afgeweken kan worden:

- middeleeuwse 'historiografie' van de Honderdjarige Oorlog;
- vrouwen en oorlog (als leiders, deelnemers, symbolische figuren, slachtoffers, etc.);
- ridderlijkheid, reputatie en de adel;
- de vorming van nationale/collectieve identiteiten in oorlogstijd;
- feodalisme en militaire dienst;
- (betwiste) legitimiteit van vorsten/heren;
- koningschap in oorlogstijd (inclusief de kwestie van verschillende masculinities);
- bellum iustum: het concept 'just war' en andere theorieën over militair beleid;
- opstanden/onrechtmatig geweld/oorlogen tussen heren buiten het bereik van de staat.

Studenten zijn tijdens hun persoonlijke project vrij om in te gaan op een specifieke casus, persoon of bron (bijvoorbeeld de Peasants' Revolt van 1381, de figuur Jeanne d'Arc of de kronieken van Jean Froissart), of op een specifieke kwestie of vraag (zoals de positie van weerloze/niet meevechtende lieden of de mate waarin het correct is om in deze periode al van 'burgeroorlogen' te spreken).

Tutorials en opdrachten

Introductie – Studenten lezen en vergelijken artikels over sociale aspecten van middeleeuwse oorlogsvoering vanuit verschillende thematische invalshoeken. Gevolgd door individuele bijeenkomsten om een thema te kiezen voor de eigen BA-paper.

Historiografische essays – Bespreking van methoden en technieken om een historiografisch essay te schrijven, aan de hand van voorbeeldteksten; bespreking van strategieën om zelf aan de slag te gaan en welke valkuilen te vermijden. Studenten leveren een voorlopige bibliografie in met betrekking tot hun onderwerp.

Onderzoeksvragen – Hoe identificeer je de onderzoeksvraag in een tekst en hoe kun je zelf een onderzoeksvraag formuleren, zowel om je te helpen tijdens het onderzoek doen als om een centraal argument uit te bouwen? Studenten zoeken 5 sleutelpublicaties voor hun onderzoek en schrijven een kort verslag over de vragen die de auteurs opwerpen en de argumenten die ze aandragen.

Argumentatiestructuur – Bespreking van strategieën om materiaal te structureren en een helder argument te presenteren in een langer, academisch stuk. Studenten bereiden een "draft" van hun BA-paper voor en leveren feedback op elkaars werk.

Presentatie – Formele presentatie door studenten van hun centrale vraag, hun argumenten en bevindingen, met feedback van medestudenten. Studenten dienen gebruik te maken van Powerpoint.

Belangrijke literatuur

- Bruso, Steven. "Bodies hardened for war: Knighthood in fifteenth-century England." *Journal of Medieval and Early Modern Studies* 47.2 (2017): 255–77.
- Firnhaber-Baker, Justine. "The Eponymous Jacquerie: Making revolt mean some things." In *The Routledge History Handbook of Medieval Revolt*. Ed. Justine Firnhaber-Baker with Dirk Schoenaers (New York, 2017), 55–75.
- Harari, Y. N. "The experience of war." Chapter 4 in idem., *Renaissance military memoirs: War, history and identity, 1450–1600* (Woodbridge, 2004), 67–89.
- Sijrsen, Katrin E. "The War of the Two Jeanes: Rulership in the Fourteenth Century." *Medieval Feminist Forum* 51 (2015): 4–40.

Thijs Lambrecht – Sociale zekerheid en zorg voor kwetsbare groepen in historisch perspectief, c. 1200- c. 1800.

Europese landen worden anno 2018 nog steeds gekenmerkt door een aantal opvallende verschillen in de organisatie van sociale zekerheid en zorg voor kwetsbare groepen. Terwijl in de landen grenzend aan de Middellandse Zee de familie nog steeds een hoofdrol speelt als zorgverstrekker, wordt het Noordzeegebied gekenmerkt door een meer geïnstitutionaliseerde aanpak. Deze verschillende houding ten aanzien van zorg vertaalt zich bijvoorbeeld in het aantal ouderen dat wordt opgenomen in zorginstellingen. In Noordwest-Europa behoren zorginstellingen voor ouderen tot de basisinfrastructuur van de verzorgingsstaat. In landen zoals Italië of Spanje, daarentegen, zijn rusthuizen eerder uitzondering dan regel en wordt zorg binnen familiale kring georganiseerd. Deze opvallende verschillen zijn niet het resultaat van recente ontwikkelingen, integendeel. Recent historisch onderzoek suggereert dat deze regionale verschillen in de organisatie van zorg voor kwetsbare groepen minstens een half millennium oud zijn. De meningen over de oorsprong van deze divergente ontwikkelingen zijn verdeeld. Historici hebben gewezen op het belang van familiestructuren, religie en cultuur, familierecht, urbanisering, economische structuren, arbeidsmarktparticipatie, agrarische structuren, eigendom enzovoort als verklarende factoren, maar eensgezindheid bestaat er zeker niet. De manier waarop samenlevingen van de dertiende tot de achttiende eeuw kwetsbare groepen (wezen, ouderen, zieken, werklozen enzovoort) beschermden (of net niet !) en welke formele en informele organisatievormen daarvoor in het leven werden geroepen staat centraal in deze module. De historische wortels van de verschillen in de toegang en de organisatie van zorg voor kwetsbare groepen worden onderzocht in relatie tot de bredere politieke, sociale, economische en demografische structuren. Comparatief en internationaal literatuuronderzoek worden aangemoedigd. Studenten kunnen opteren voor een thematische (bv. studie over hospitalen, kerkelijke en private liefdadigheid, armendissen, ouderenzorg, tolerantie t.a.v. bedelarij etc.), chronologische (bv. laatmiddeleeuwse crisis, Reformatie, industrialisering etc.) of geografische (bv. Vergelijking stad-platteland, Vlaanderen-Brabant, Frankrijk-Engeland, Noord- en Zuid-Europa etc.) invalshoek. Ook vergelijkend onderzoek met niet-Europese samenlevingen behoort tot de mogelijkheden (bv. Islamitische waqf).

Mogelijke onderwerpen

- De opkomst en werking van hospitalen in stad en platteland, 12de-18de eeuw
- Ambachtsgilden en sociale zekerheid, 16de-18de eeuw
- Repressie ten aanzien van bedelaars en armen, 15de-18de eeuw
- De invloed van de Reformatie op de armenzorg, 16de-17de eeuw
- De organisatie van de zorg voor wezen, 14de-18de eeuw
- Familierecht en intergenerationele solidariteit, 14de-18de eeuw
- De structuur en samenstelling van huishoudens, 16de-18de eeuw
- Zorgcontracten tussen ouders en kinderen, 17de-18de eeuw
- Agrarisch kapitalisme en werkloosheid, 16de-18de eeuw
- Gebruiksrechten voor de armen, 15de-18de eeuw
- Private en kerkelijke liefdadigheid, 14de-18de eeuw
- Armenzorg op het platteland, 14de-18de eeuw
- Conflicten rond armenbelastingen, 16de-18de eeuw
- Testamenten en liefdadigheid, 15de-18de eeuw

Literatuurlijst

- P. Laslett, 'Family, kinship and collectivity as systems of support in pre-industrial Europe: a consideration of the 'nuclear-hardship' hypothesis', *Continuity and Change* 3 (1988), pp. 153-175.
- D.S. Reher, 'Family ties in Western Europe: persistent contrasts', *Population and Development Review* 24 (1998), pp. 203-234.
- Bas van Bavel en Auke Rijpma, 'How important were formalized charity and social spending before the rise of the welfare state? A long-run analysis of selected western European cases, 1400–1850', *Economic History Review*, 69 (2016), pp. 159-187.
- R. Patel en J. Moore, *A history of the world in seven cheap things. A guide to capitalism, nature and the future of the planet* (University of California Press, 2017): introduction, hoofdstuk 4 ('Cheap Care') en conclusion.

Tutorials

Tutorial 1 (SEM 1)

- Inleiding op het thema door begeleider
- Bespreking van inleidende literatuur (beschikbaar via Minerva, vooraf te lezen door studenten)
- Toelichting bij onderwerpen bachelorpaper

Tutorial 2 (SEM 1)

- Studenten doen een voorstel voor onderwerp bachelorpaper (1 week voorafgaand aan bijeenkomst per email doorsturen)
- Bespreking inhoudelijke, geografische en chronologische afbakening onderwerp bachelorpaper
- Tips voor het samenstellen van een bibliografie/literatuurlijst

Tutorial 3 (SEM 1)

- Bespreking bibliografie en definitieve selectie literatuurlijst
- Bespreking ontwerp probleemstelling

Tutorial 4 (SEM 2)

- Bespreking voortgangsrapport (c. 3 pagina's) bachelorpaper (probleemstelling, structuur en bibliografie)

Tutorial 5 (SEM 2)

- Mondelinge rapportering en presentatie (15 minuten) over voortgang bachelorpaper
- Q & A over schrijven bachelorpaper

Michael Limberger — Europa en de wereld in de vroegmoderne tijd

Met de maritieme expansie die in de vijftiende eeuw van start gaat kwamen er rond 1500 nieuwe interacties tussen Europa en de andere betroffene werelddelen. Dit betrof bepaalde delen van Afrika, Amerika, Azië, de gebieden waar Europeanen als handelaars, veroveraars of kolonisatoren actief waren onmiddellijk, maar daarboven veranderde het de economische, politieke en culturele verhoudingen in de verschillende werelddelen en hun verhoudingen onderling diepgaand. Het onderzoeksgebied van de Europese expansiegeschiedenis heeft in de laatste jaren grondige veranderingen ondergaan. Van een koloniale geschiedenis is zij geëvolueerd naar een globale interactiegeschiedenis waarin acteurs langs beide kanten betrokken waren in diverse interacties, negotiaties en confrontaties, en waar in de diverse contactzones als consequentie van deze interacties allerhande uitwisselingsprocessen en hybride mengculturen ontstonden. In dit tutorial is het de bedoeling de historiografie rond verschillende aspecten van de geschiedenis van de interacties tussen Europa en de rest van de wereld in de vroegmoderne tijd uit te diepen. Mogelijke onderwerpen kunnen de wederzijdse perceptie of beeldvorming, vormen van contact en interactie en het tot stand komen van interculturele samenlevingen omvatten. Het vertrekpunt is een selectie van theoretische literatuur rond dit thema, in vervolg zullen individuele onderwerpen uitgewerkt worden.

Zie hieromtrent bv. het dossier – Histoire mondiale, histoire globale, histoire connectée... waarin een aantal recente studies besproken worden (http://www.nonfiction.fr/article-6123-dossier_histoire_mondiale_histoire_globale_histoire_connectee.htm).

Inleidende literatuur

- Benjamin, Th., *The Atlantic World: Europeans, Africans, Indians and Their Shared History, 1400–1900*, 2011.
- Gunn, G., *First Globalization: The Eurasian Exchange, 1500-1800*, Oxford, 2003.
- Schmidt, B., *Inventing Exoticism, Geography, Globalism, and Europe's Early Modern World*, Introduction + epilogue (beschikbaar online via UGent-bibliotheek: enkel op UGent-server of VPN)
- Stuurman, S., *De uitvinding van de mensheid. Een korte wereldgeschiedenis van het denken over gelijkheid en cultuurverschil*, 2010. (hs.4 en 5)
- Thornton, J.K., *A Cultural History of the Atlantic World, 1250-1820*, Cambridge, 2012. (hs. 5-7).

Inhoud en planning van de tutorials

Tutorial 1 (Oktober)

- Verkenning thematiek – verschillende invalshoeken
- Discussie van inleidende literatuur op het onderwerp.

Tutorial 2 (November)

- Studenten bespreken lektuurtaak
- Voorlopige onderwerpskeuze
- Bespreking en afbakening onderwerp in samenspraak met de begeleider.

Tutorial 3 (Februari)

- Bespreking voortgangsrapport (ca 2 pagina's) (vraagstelling, voortgang onderzoek, voorlopige indeling, bibliografie)

Tutorial 4 (Maart)

- Mondelinge bespreking van de voortgang.
- Praktische vragen en afspraken mbt. het schrijven van de paper

Tutorial 5 (April 2019)

- Bespreking draftversies – laatste feedback
- Test presentatie

Micol Long — Cultural history of the High Middle Ages, Medievalism

NOTE: supervision and instruction will be in English. The paper may be submitted and presented in Dutch.

The Middle Ages have long been perceived as a “dark age” of barbarism, where culture was less developed in comparison with the previous period (Antiquity) and the following one (the Renaissance). This is due to the historical context in which the notion of “Middle Ages” was first created, and to the way in which it evolved through time; perceptions of medieval culture changed with it.

By undertaking historiographical surveys of notions relating to the cultural history of high medieval Western Europe, students will learn to approach representations of the Middle Ages (both in academic and in popular culture) in a critical way, while also acquiring a sense of how the study of the Middle Ages, and of medieval culture in particular, evolved over time.

Surveys may focus on historiographical debates (such as the ones on the use of the notion of “intellectual” in the Middle Ages, of the “renaissance of the twelfth century” and of the “discovery of the individual in the twelfth century”) or analyze the development, reception and evolution of historiographical notions such as “textual community”, “emotional community” or “learning community”. Students may also undertake a survey of the evolution in the scholarly approaches to a specific theme relating to the cultural history of high medieval Western Europe, for example medieval education, religious conversion or homosexuality in the Middle Ages.

Alternatively, a bachelor paper can belong to the field of medievalism, that is the study of the perception, representation and use of the Middle Ages in later periods. Papers may address the development of medievalism as an academic discipline, focusing on specific periods or on specific sub-genres of medievalism (for example, literary medievalism or experiential medievalism).

Students are welcome to make suggestions of their own.

Suggested bibliography

(depending on the theme and approach)

Giuseppe Sergi, *L'idée de Moyen Âge : entre imaginaire et réalité historique*, trans. Flammarion 2014.

European Transformations: The Long Twelfth Century, ed. by Thomas F. X. Noble and John Van Engen, University of Notre Dame Press 2011.

Renaissance and Renewal in the Twelfth Century, ed. by Robert L. Benson, Giles Constable, Carol Dana Lanham, Harvard University Press 1982.

Elizabeth Emery, *Medievalism and the Middle Ages*, in *Studies in Medievalism XVII: Defining Medievalism(s)*, ed. by K. Fugelso, Boydell & Brewer 2009 (series “Studies in Medievalism”, 17).

Content and planning of the tutorials

First semester

The students are required to make first contact with the lecturer (by e-mail or in person) by October to make an appointment. Having a clear idea about a topic for the bachelor paper is not required at this stage, but students are warmly encouraged to express a preference toward a general field (medieval history vs medievalism, cultural vs religious history...) and to mention possible ideas.

1. First meeting (October): **Introductory meeting.** During this meeting, the lecturer will offer general and methodological explanations about the process of writing a bachelorpaper, answer questions and assign to the students articles or chapters to read that will introduce them to the potential field (or fields) of study and the historical contexts. Possible topics and approaches will be discussed.

2. Second meeting (November): **Discussion of the bibliography.** The students will report on the assigned reading and on the basis of this, the topic and approach of the bachelor paper will be discussed, with the goal of reaching a provisionary decision on the subject of the paper.

3. Third meeting (December): **Discussion of the research question.** The students will present an abstract illustrating the topic and approach of their paper. Over the course of the meeting, the research question and methodology of their papers will be fine-tuned and a working title of the paper will be finalized.

Second semester

4. Fourth meeting (February). **Interdisciplinary approach and structure of the paper.** The student will report on one or two articles (suggested by the lecturer or by the students themselves) from a different discipline which are likely to stimulate ideas for the chosen topic and approach. During the meeting, the progress on the bachelor paper will also be checked on the basis of an updated bibliography and of a provisional table of contents.

5th meeting (April): **Oral presentation.** Students will present orally (in 10 minutes, by using a PowerPoint presentation) their topic, approach and preliminary results. They will receive feedback that will allow them to improve and finalize their paper. This also represent an opportunity to practice in preparation for the defense (verdediging) of the bachelor paper.

Whenever possible, the meetings will be held in small groups: this allows the students to compare their approaches and progress with those of their fellow-students, to benefit from their feedback and to offer feedback on the fellow-students' work. The materials that the students are required to submit in preparation for the meetings (literature reports, bibliography, table of contents...) must be sent via e-mail to the members of the group at least two days before the meeting takes place.

Beside the fixed tutorials, students are always welcome to make contact with the lecturer for guidance, which can be offered via e-mail for quick questions; to discuss issues at length, a meeting in person will be scheduled.

Gillian Mathys – Plus ça change, plus ça reste la même chose ? Lange-termijnperspectieven op sociale en politieke processen in sub-Sahara Afrika (focus Oost-en Centraal Afrika)

Abstract

De geschiedenis van Afrika wordt vaak ingedeeld in een pre-koloniale, koloniale, en post-koloniale periode. Hoe nuttig zijn dat soort indelingen, en kan er echt van een duidelijke cesuur tussen deze periodes worden gesproken? Welke processen kunnen enkel begrepen worden door rekening te houden met een langer tijdsframe? In deze paper gaan jullie op zoek naar dit soort *longue-durée* historische processen die het leven van Afrikanen en Afrikaanse gemeenschappen vormgaven sinds het begin van de 19de eeuw. De focus is zowel op het langetermijnperspectief – welke continuïteiten zien we – als op de manier waarop Afrikaanse samenlevingen veranderden in de context van een zich steeds verder uitbreidend imperialistisch systeem. Daarbij is er vooral aandacht voor de manier waarop Afrikanen deze nieuwe realiteiten zelf vormgaven.

Je onderzoekt dit aan de hand van een of meerdere case-studies, een comparatieve paper is ook mogelijk. Ik kan het beste begeleiding bieden bij cases over of vergelijkingen tussen Congo, Rwanda, Burundi, Oeganda, Kenia en Tanzania. Cases over of vergelijkingen tussen andere landen zijn ook mogelijk, maar zullen dan vooral op conceptuele begeleiding focussen.

Mogelijke thema's zijn:

koloniale veroveringen, de vormen van koloniaal verzet en de interacties tussen pre-koloniale bestaande formaties en koloniaal bestuur en koloniale staatsformatie; het ontstaan van nieuwe vormen van identiteit (gender, etniciteit, klasse) tijdens de koloniale en post-koloniale periode; sociaal onrust en conflict tijdens de post-koloniale periode en de wortels ervan in de koloniale periode; de evolutie van en/of het ontstaan van nieuwe ruimtelijke indelingen; urbanisatie als historisch proces;...

Eigen voorstellen zijn ook mogelijk, maar de focus op continuïteit/verandering over een langere tijdsspanne wordt steeds verwacht.

Tutorials

Tutorial 1 (SEM 1)

- Inleiding op het thema door begeleider
- Bespreking van inleidende literatuur (beschikbaar via Minerva, vooraf te lezen door studenten)
- Invullen korte leesrapporten mbt literatuur via Google Forms
- Toelichting bij onderwerpen bachelorpaper
- Beantwoorden vragen

Tutorial 2 (SEM 1)

- Studenten doen een voorstel voor onderwerp bachelorpaper (1 week voorafgaand aan bijeenkomst per email doorsturen)
- Bespreking gelezen literatuur in combinatie met gekozen onderwerp bachelorpaper
- Inhoudelijke toelichting van bepaalde belangrijke concepten aan de hand van voorstellen voor onderwerpen
- Tips voor het samenstellen van een bibliografie/literatuurlijst

Tutorial 3 (SEM 1)

- Bespreking bibliografie en definitieve selectie literatuurlijst (literatuurlijst wordt 1 week op voorhand doorgestuurd)
- Bespreking ontwerp probleemstelling
- Inhoudelijke bespreking belangrijke concepten (studenten geven 1 week op voorhand door welk concept ze behandeld willen zien)

Tutorial 4 (SEM 2)

- Bespreking voortgangsrapport (c. 3 pagina's) bachelorpaper (probleemstelling, structuur en bibliografie).
- Voortgangsrapport wordt 1 week op voorhand per mail bezorgd

Tutorial 5 (SEM 2)

- Mondelinge rapportering en presentatie (10 minuten) over voortgang bachelorpaper
- Q & A over schrijven bachelorpaper

Literatuur (ter inspiratie)

- Bernault, Florence, and Jan-Georg Deutsch. "Control and excess. Histories of violence in Africa." *Africa* 85.3 (2015): 385-94.
- Creary, Nicholas M. "Times of lamentation: rethinking periodization in African history." *Atenea* 30 (2010): 107.
- Cooper, Frederick. "Conflict and connection: rethinking colonial African history." *The American Historical Review* 99.5 (1994): 1516-1545.
- Englebert, Pierre. "Pre-colonial institutions, post-colonial states, and economic development in tropical Africa." *Political Research Quarterly* 53.1 (2000): 7-36.
- Ellis, Stephen. "Writing Histories of Contemporary Africa." *Journal of African History* 43 (2002): 1-26.
- Fuglestad, Finn. "The Trevor-Roper Trap or the Imperialism of History. An Essay." *History in Africa, a journal of method* 19 (1992): 309-26.
- Mbembé, Achilles. "At the edge of the world: Boundaries, territoriality, and sovereignty in Africa." *Public culture* 12.1 (2000): 259-284.
- Nugent, Paul, Daniel Hammett, and Sara Dorman, eds. *Making nations, creating strangers: States and citizenship in Africa*. Brill, 2007.
- Spear, Thomas. "Neo-Traditionalism and the Limits of Invention in British Colonial Africa". *The Journal of African History*, 44 (2003): 3-27.
- Young, Crawford. "The end of the post-colonial state in Africa? Reflections on changing African political dynamics." *African Affairs* 103.410 (2004): 23-49.

Marianna Mazzola — Historiography in the Syriac speaking world (4th-13th century)

NOTE: this theme is offered only in English. Supervision and instruction will be in English. The paper and presentation as well need to be in English.

Syriac began as the local Aramaic dialect of Edessa and was adopted as the literary language of the Aramaic-speaking Christianity in the eastern provinces of the Roman empire and in the Persian Empire. It came to produce the third largest literary production of antiquity (after Greek and Latin) which covers from the 2nd to the 13th century. Because Syriac culture lay geographically between the Byzantine and Persian/Islamic worlds this means that the extensive Syriac historiographical tradition contains much that is of direct relevance to Byzantine and Islamic history. Syriac historiography is also of value in its own right for it gives specific cultural perspectives on the historical events of the Late Antique and Medieval Middle East. As result of the Christological controversies of the 5th century Syriac speaking Christianity was divided into three different ecclesiastical bodies (Church of the East, Chalcedonian Church, Syrian Orthodox Church). The specific social, cultural and confessional conditions of the Syriac Churches determined their way of writing history.

Possible Topics

Students are also welcome to make their own suggestions.

- Genres and trends in Syriac historiography (Ecclesiastical History, Chronicle, Chronography...) and their relation with the Greek tradition
- Analysis of one Syriac historian (e.g. John of Ephesus, Pseudo-Zachariah of Melitene, Michael the Great, Bar 'Ebroyo)
- Comparison of representation of themes, historical events or (historical) figures
- The support of religious identity through the construction of the past
- The greatest Christological controversies
- Interreligious and interconfessional contacts/conflicts Christians-Muslims; Christians-Christians (Armenians, Greeks, Latins)

Suggested bibliography

- Brock, S. P. (1980) Introduction to Syriac Studies. In J.H. Eaton (ed.) *Horizons in Semitic Studies: Articles for the Student*. University Semitics Study Aids 8. Birmingham, pp. 1-33.
- Debié, M. (2015), *L'écriture de l'histoire en syriaque: transmissions interculturelles et constructions identitaires entre hellénisme et islam. Avec des répertoires des textes historiographiques en annexe*. Late Antique History and Religion 12. Leuven.
- Debié, M. (2009) Syriac Historiography and Identity Formation, *Church History and Religious Culture* 89:1-3, pp. 93-114.
- Van Ginkel, J. (2005). History and Community: Jacob of Edessa and the West Syrian Identity. In J. van Ginkel, H. Murre van der Berg & T. van Lint (Eds), *Redefining Christian Identity*, pp. 67-75. Leuven- Paris-Dudley.
- Van Ginkel, J. (2006). The Perception and Presentation of the Arab Conquest in Syriac Historiography: How did the Changing Social Position of the Syrian Orthodox Community influence the Account of their Historiographers? In E. Grypeou, M. Swanson & D. Thomas (Eds), *The Encounter of Eastern Christianity with Early Islam, vol. 5. The History of Christian-Muslim Relations*, pp. 171-184. Leiden-Boston.
- Weltecke, D. (2009). Michael the Syrian and Syriac Orthodox Identity. *Church History and Religious Culture*, 89, pp. 115-125.

- Weltecke, D. (2010). A Renaissance in Historiography? Patriarch Michael, the Anonymous Chronicle AD A. 1234, and Bar 'Ebroyo. H. G. Teule, C. F. Tauwinkl, R. B. ter Haar Romeny & J. van Ginkel (Eds), *The Syriac Renaissance*, pp. 95-111. Paris-Leuven-Walpole (MA).
- Weltecke, D. (2016). Bar 'Ebroyo on identity: Remarks on his historical writings. *Hugoye: Journal of Syriac Studies*, 9(2), pp. 303-332.
- Wood, P. (2017). Historiography in the Syriac speaking world, 300-1000. In D. King (Ed), *Routledge Companion to the Syriac World*. London.

Organization of the tutorials

Note: Students are required to contact the lecturer by e-mail to make an appointment to discuss possible topics.

- Tutorial 1 (October)

Methodological introduction about writing a bachelor-paper and assignment of the bibliography.

- Tutorial 2 (November-December)

Discussion of the bibliography.

- Tutorial 3 (February)

Presentation of the set-up the student envisages for the bachelor-paper.

- Tutorial 4 (March)

Submission and discussion of the work in progress.

- Tutorial 5 (April)

Oral presentation of the results and feedback.

Jetze Touber en Steven Vanden Broecke — Piskijkers en zielenknijpers: medische cultuur in de vroegmoderne tijd

De geneeskunde van vóór de industriële periode heeft geen goede pers. Zolang aan basale hygiëne geen aandacht werd besteed, was men overgeleverd aan infecties en had de medische beroepsgroep het nakijken. Toch is de gezondheidszorg van de vroegmoderne tijd beslist geen statisch en uniform gegeven. Er was een grote variëteit aan aanbieders op de 'medische markt', van gebedsgenezers, via keisnijders, tot academisch geschoolde doctores medicinae. Grote uitbraken van besmettelijke ziektes zoals de pest en syfilis maakten dat overheden zich actief mengden in de organisatie van de gezondheidszorg. En aan de universiteiten waren de medische faculteiten volop in ontwikkeling. Academisch geschoolde medici waren niet alleen actief in de theorievorming over pathologie en anatomie. Zij speelden ook een centrale rol in vernieuwingen in de natuurstudie en de filosofie.

De docenten van deze werkgroep houden zich vooral bezig met de intellectuele ontwikkelingen in de medische cultuur: hoe medici zich mengden in debatten over de mens, de natuur, en de cultuur, inclusief oudheden en exotica. Maar studenten krijgen de gelegenheid zich te verdiepen in de medische cultuur in de volle breedte: sociale, institutionele en intellectuele zaken. In de werkgroep bestuderen we representatieve publicaties, om grip te krijgen op mogelijke benaderingen van de geschiedenis van de medische cultuur. Daarbij is ruime aandacht voor de relevante primaire bronnen voor dergelijk onderzoek, voor heuristiek en bronkritiek.

Thema's die aan de orde (kunnen) komen, zijn:

- Patiënt op de medische markt: Naar wie stapte de patiënt toe? Wie bepaalde wat voor remedies werden geprobeerd? Wat waren de doorslaggevende criteria?
- Institutionalisering: Hoe verhielden academische geneeskunde, farmacie, chirurgie, en andere specialisaties zich tot elkaar? Verschoven specialisaties in de loop van de vroegmoderne tijd binnen de hiërarchie van medische beroepsgroepen, en zo ja, hoe voltrokken dergelijke verschuivingen zich?
- Theorie van de medische geschiedenis: Kunnen we de lange-termijn ontwikkeling van de geneeskunde als discipline, met haar sterk bestuurlijk-institutionele verankering, beter begrijpen vanuit een model als de 'biopolitiek' van Michel Foucault?
- Ideeën over ziekte en genezing: Welke modellen waren beschikbaar om lichaamsdelen, lichaamsfuncties, en lichamelijke aandoeningen te begrijpen? Hoe ontwikkelden deze zich en wie droeg hiertoe bij?
- Lichaam en geest: Hoe verhielden materiële en spirituele aspecten zich in de duiding van het menselijke welzijn? Welke rol hadden dampen, geesten, geest, ziel en demonen in de huishouding van het welbevinden? Wanneer waren de hoogtijdagen van de demonologie en hoe valt deze te plaatsen in de intellectuele geschiedenis van Europa?
- Het lichaam en de sterren: Als het vroegmoderne lichaam werd geconceptualiseerd in een schema van vier lichaamssappen en vier temperamenten, hoe verhiel dit zich tot de hemellichamen en de invloed die daarvan werd geacht uit te gaan?
- Het lichaam en gender: Hoe werden sekse en seksualiteit in de vroegmoderne tijd geconceptualiseerd, en hoe uitte zich dit in vertogen over lichamelijkeheid? Welke concepten van genderverschillen en -constructies zijn bruikbaar om de gegenderde vroegmoderniteit te begrijpen?
- Medici en de Wetenschappelijke Revolutie: hoe waren medici betrokken bij bredere wetenschappelijke ontwikkelingen, door zich te mengen in discussies over bijvoorbeeld de structuur van de kosmos, biologie, aardwetenschappen?
- Medici en hun verzamelingen: Medici zijn prominent vertegenwoordigd in het vroegmoderne 'collectionisme', een neiging om voorwerpen te verzamelen, te classificeren en te documenteren.

Daarbij gaat het niet alleen om medische preparaten en instrumenten, maar ook om flora, fauna, mineralen, oudheden, kunst, exotica, en andere zaken. Welke plaats heeft dit collectionisme in de intellectuele geschiedenis, en wat was de rol die medici hierin hebben gespeeld?

Inleidende literatuur

- Roy Porter, 'The Patient's View: Doing Medical History from below', *Theory and Society* 14 (1985), pp. 175-198.
- Andrew Mendelssohn and Annemarie Kinzelbach, 'Common Knowledge: Bodies, Evidence, and Expertise in Early Modern Germany', *Isis* 108 (2017) 259-279.
- Ulinka Rublack, 'Fluxes: the Early Modern Body and the Emotions', *History Workshop Journal* 53 (2002), pp. 1-16.
- Katherine Park, *Secrets of Women: Gender, Generation, and the Origins of Human Dissection* (New York, NY: Zone Books, 2006), introduction + hst. 3.

Inhoud en planning van de tutorials

Tutorial 1

Voorstelling onderwerp

Tutorial 2

Historiografische verkenning

Tutorial 3

Eerste voorstel onderwerp bachelorpaper

Tutorial 4

Het schrijven van een inleiding

Tutorial 5

Het argument van je paper in de steigers zetten

Tutorial 6

Suggesties voor verder onderzoek

Tutorial 7

Presenteren van je literatuur-onderzoek

Anne-Laure Van Bruaene — Religieuze hervorming en collectieve identiteiten, 1400-1700

In de populaire beeldvorming wordt de (protestantse) Reformatie in de zestiende eeuw nog steeds gekoppeld aan de doorbraak van de moderniteit. Historici zijn de laatste dertig jaar echter op zoek gegaan naar alternatieve verhalen. Vooral het succes van een meer antropologische benadering van religie, waarbij de ervaringen en praktijken van gewone mensen au sérieux worden genomen, heeft hieraan bijgedragen. De belangrijkste verwezenlijkingen van de recente historiografie zijn:

1. Het in vraag stellen van de geïnstitutionaliseerde breuklijn tussen middeleeuwen en vroegmoderne tijd;
2. Het inruilen van een top-down benadering (Kerk en Staat) door een bottom-up benadering (agency van gewone leken) waardoor veeleer dan het ideaal de praktijk wordt bestudeerd;
3. Het valoriseren van nieuwe bronnen met een bijzondere aandacht voor de materiële en visuele cultuur.

De deelnemers aan deze HP3-werkgroep worden verwacht internationaal comparatief literatuuronderzoek te doen naar religieuze fenomenen in de periode van 1400 tot 1700. De nadruk ligt op de invloed van religie op de vorming van collectieve identiteiten en de rol daarin van specifieke media of rituele praktijken. We kijken daarbij naar breuken en continuïteiten en naar regionale en lokale variaties. Studenten kunnen desgewenst toewerken naar een specifieke casus (met betrekking tot de Nederlanden) die het voorwerp kan worden van een masterscriptie.

Mogelijke onderwerpen:

- Onderzoek naar het gebruik van verschillende media in religieuze communicatie: preken, gedrukte boeken en prenten, toneel, mirakels, relikwieën en cultusobjecten...
- Onderzoek naar investeringen in religieuze materiële cultuur door leken: grafcultuur, patronage van kapellen, altaartafels en sacramentshuizen, devotionele objecten in een private context (huisaltaren, rozenkransen, gebedsnoten, Andachtsbilder)...
- Onderzoek naar het gebruik en de inrichting van religieuze ruimtes: (on)gepast gedrag van leken in kerken, iconoclasmе, restauratie en herinrichting van kerken door protestanten en katholieken...
- Onderzoek naar religieuze gemeenschapsvorming: parochies en wijken, religieuze broederschappen, conventikels en bijbellesgroepen, de anabaptisten als groep buiten de samenleving...
- Onderzoek naar de rol van de clerus in lokale gemeenschappen: parochiepastoors, predikanten, bedelorden, rondreizende prekers...
- Onderzoek naar religieuze beeldvorming en stigmatisering: antiklerikalisme, religieuze (in)tolerantie...
- Onderzoek naar de impact van religie op veranderende mentaliteiten en percepties: veranderde emoties, nieuwe noties over het lichaam en over beschaafd gedrag, nieuwe noties van tijd en ruimte...
- Onderzoek naar de relatie tussen stedelijke en religieuze identiteit: heiligenverering en mirakels in de stad, religieuze processies, 'calvinistische republieken', rederijkers en jezuïeten als vertolkers van een stedelijke religieuze identiteit...
- Onderzoek naar de verwevenheid tussen religie en politiek rond 1600: ballingschap en migratie, politiek en religieus activisme, irenisme...
- Onderzoek naar het verband tussen religieuze en wereldlijke herinnering: memoriecultussen, katholieke en protestantse kronieken, de herinnering van de godsdienstoorlogen, het ontstaan van de confessionele geschiedschrijving...
- Onderzoek naar de validiteit van de breuklijn 1520 aan de hand van kwantitatieve Parameters.
- Er is ruimte voor eigen voorstellen die aansluiten bij de bredere problematiek.

Literatuursuggesties:

- Eamon Duffy. *The stripping of the altars. Traditional religion in England, c. 1400-c. 1580*. New Haven: Yale University Press, 1992.
- Mia Mochizuki. *The Netherlandish image after iconoclasm, 1566-1672. Material religion in the Dutch Golden Age*. Aldershot: Ashgate, 2008.
- Judith Pollmann. *Catholic identity and the Revolt of the Netherlands, 1520-1635*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Jeffrey M. Muller. *St. Jacob's Antwerp Art and Counter Reformation in Rubens's Parish Church*. Leiden: Brill, 2016.

Gemeenschappelijke tutorials en bijhorende opdrachten (naast individueel overleg):*1) Oriëntatie*

bespreking van gezamenlijke, oriënterende reader met het oog op het verder afbakenen van individuele onderwerpen (voor te leggen: korte leesverslagen)

2) Heuristiek

bespreking moeilijkheden en struikelblokken bij het samenstellen van een bibliografie (voor te leggen: voorlopige bibliografieën)

3) Vraagstelling

verfijnen van probleemstelling en deelvragen (voor te leggen: 1 à 2 A4 met toelichting bij vraagstelling)

4) Interdisciplinaire perspectieven

bespreking van een door de deelnemers samengestelde reader van relevante, niet strikt 'historische' artikelen, bij voorkeur uit andere sociale en humane wetenschappen (voor te leggen: korte leesverslagen)

5) Presentatie

presentatie van, en feedback op, de structuur van de papers zoals ze uiteindelijk zullen worden ingediend (voor te leggen: powerpointpresentatie)

Bij een kleinere groep zal worden samengewerkt met de studenten van collega Jeroen Deploige.

Steven Vanderputten — Diversiteit en maatschappelijke betekenis van het religieuze leven tijdens de vroege en volle middeleeuwen (c. 600-1200)

Een groot deel van de Westerse bevolking uit de vroege en volle middeleeuwen kwamen in contact met mensen wiens bestaan bepaald werd door religieus geïnspireerde vormen van (fysiek of psychisch) ascetisme en wereldvlucht. Die laatste groep was uitermate gevarieerd, en bestond uit (m/v) contemplatieve kloosterlingen, monniken en zusters die gasthuizen en hospitalen uitbaatten, predikende monniken, eremieten, kluizenaars, 'huisasceten', en ten slotte ook uit mensen die slechts gedurende zekere tijd een ascetisch bestaan leidden. Maar wie waren die mensen, en hoe kwamen ze in dat leven terecht? Was er naast familiale, economische, en andere druk ook ruimte voor persoonlijke levenskeuzes? Stonden de verschillende vormen van ascetisme in concurrentie met elkaar, of was er samenwerking en symbiose? En vooral: welke impact hadden zij op hun wereldlijke omgeving? In de afgelopen twee decennia heeft het onderzoek ter zake enorme sprongen voorwaarts gemaakt: maar tot nu toe ontbreekt een overzicht.

Mogelijke thema's voor bachelorpapers zijn:

- Vrouwelijke kluizenaressen als 'proto-begijnen'
- Intrede in het klooster als carrièreoptie
- Elfde-eeuwse eremitische gemeenschappen als recruteringscentra voor aristocraten
- Maatschappelijke agency van asceten (sociaal werk, prediking, artistieke en literaire productie, en zo meer).

De lesgever is verder bereid alle onderzoek te begeleiden naar middeleeuwse religieuze groepen (identiteitsvorming, schriftgebruik, enzovoorts), en nodigt studenten naast bovenstaande onderwerpen hun eigen thema voor te stellen of aan te geven waar hun interesse ligt.

Inleidende literatuur

- R. Alciati, And the Villa Became a Monastery: Sulpicius Severus' Community of Primuliacum, in H. Dey en E. Fentress (ed.), *Western Monasticism ante litteram. The Spaces of Monastic Observance in Late Antiquity and the Early Middle Ages*, Turnhout 2011, p. 85-98.
- A.-M. Helvétius, Le monachisme féminin en Occident de l'Antiquité tardive au haut Moyen Âge, in *Monachesimi d'oriente e d'occidente nell'alto medioevo*, 2 vols., Spoleto 2017, vol. 1, p. 193-230.
- M. De Jong, *In Samuel's Image. Child Oblation in the Early Medieval West*, Leiden 1996.
- M. Lauwers (ed.), *Guerriers et moines. Conversion et sainteté aristocratiques dans l'Occident médiéval (IXe - XIe siècle)*, Antibes 2002.
- *(mits voldoende kennis van het Duits)* W. Teske, [Laien, Laienmönche und Laienbrüder in der Abtei Cluny: Ein Beitrag zum "Konversen-Problem"](#), *Frühmittelalterliche Studien* 11 (1977), p. 288-339.
- S. Vanderputten, Then I Received the Habit of Holy Religion. Memorializing the Monastic Profession at the Turn of the Twelfth Century, *Sacris Erudiri* 49 (2010), p. 379-406.
- K. Gunn en L.H. McAvoy (ed.), *Medieval Anchorites in the Communities*, Woodbridge 2016.
- G. Constable, *The Reformation of the Twelfth Century*, Cambridge 1996.

Inhoud en planning van de tutorials

Tutorial 1 (oktober)

- Inleiding op het thema door de lesgever en medewerker(s)
- Bespreking van max. 5 titels uit de literatuurlijst (vooraf door te nemen door de studenten)

Tutorial 2 (oktober)

- Studenten doen een voorstel voor onderwerp (vooraf per email doorsturen)
- Bespreking van de onderwerpen en toetsing haalbaarheid
- Demonstratie samenstellen van een bibliografie

Tutorial 3 (december)

- Bespreking bibliografie en vastleggen literatuurlijst
- Bespreking probleemstelling (vooraf in te sturen)

Tutorial 4 (februari)

- Bespreking voortgangsrapport met probleemstelling, structuur en bibliografie (vooraf in te sturen)

Tutorial 5 (februari/maart)

- Mondelinge presentatie (15 minuten) over voortgang bachelorpaper
- Bespreking van het schrijfproces van een bachelorpaper

Geert Van Goethem — International or Inter-national. Methods, practices, ideas and ideologies of International Non Governmental Organizations (INGO's)

Buitenlands beleid is niet enkel een zaak van nationale regeringen. Vanaf het midden van de 19e eeuw zien we de opkomst van een internationale civil society met INGO's die zelf actief een eigen buitenlands beleid gaan ontwikkelen, maar die ook gaan proberen om het beleid van regeringen en Intergovernmental Organizations (IGO's) te beïnvloeden. De maatschappelijke thema's waarvoor deze organisaties werken zijn dan ook grensoverschrijdend en vragen zowel coördinatie als informatie-uitwisseling tussen nationaal opererende actoren op het vlak van internationale agendasetting en transnationale actie. Het gaat hier om klassieke thema's als arbeid, vrede, vrouwen, mensenrechten, milieu, holi, tot meer recente fenomenen zoals basisinkomen.

Sinds in 1839 de Anti-Slavery International werd opgericht, zijn de INGO's exponentieel in aantal toegenomen. In totaal zijn er vandaag naar schatting zo'n 60.000 actief, wat wijst op het belang van deze steeds groeiende internationale civil society. INGO's zijn in regel koepelorganisaties van NGO's. Hun leden zijn dus geen individuen, maar organisaties. Het zijn vaak reuzen met miljoenen leden maar organisatorisch en budgettair zijn het dikwijls dwergen. Dit betekent dat er vaak spanningen zijn tussen het nationale en het internationale niveau.

De centrale vraag die we ons daarom stellen is of en hoe dergelijke INGO's er al dan niet in slagen om nationale belangen en tegenstellingen te overstijgen en een daadwerkelijk internationalistische praktijk te ontwikkelen. We verruimen die vraag ook naar regio's, dus in welke mate binnen INGO's de belangen en thema's vanuit de Noord-Atlantische regio's centraal staan en of er ruimte is voor inbreng en participatie vanuit de Global South. Daarnaast bekijken we de maatschappelijke impact van INGO's, hun successen en mislukkingen. Hoe gaan ze om met 'golven', momenten waar transnationale actie makkelijker succes oplevert en, belangrijk, momenten waarop internationalisme failliet lijkt. De mogelijkheid bestaat ook om het fenomeen vanuit diverse perspectieven te bekijken, zowel institutioneel (Oxfam, Greenpeace, Amnesty International ...) als naar campagnes (slavernij, 8-urige werkdag, landmijnen, vrouwenstemrecht, boycotacties ...), periodes (b.v. 1830-1890, 1900-1925, 1930-1950, 1940-1975...) of thema's (vrede, milieu, mensenrechten ...).

Inleidende literatuur

- Reinalda, Bob, *The Routledge history of international organizations: from 1815 to the present day*, Routledge: Abingdon, 2009
- Keck, Margaret E., *Activists beyond borders: advocacy networks in international politics*, Cornell university press: Ithaca (NY), 1998
- Clavin, Patricia, Defining transnationalism, in: Contemporary European History, Vol. 14, No. 4, Theme Issue: *Transnational Communities in European History, 1920-1970* (Nov., 2005), pp. 421-439

Inhoud en planning van de tutorials

We starten met de voltallige groep met een algemene inleiding, waarin we zowel de inhoud als de structuur van de papers grondig overlopen. Daarna volgt een eerste oefening met lectuur en bespreking van enkele theoretische publicaties. De volgende tutorial concentreren we ons dan op een selectie van de cases (de studenten brengen zelf een case aan die in het verlengde ligt van hun persoonlijke interesse). Daarna verlaten we de groepsformule en gaan we over tot individuele begeleiding, waarbij we stap na stap de paper opbouwen. Het aantal contact en feedbackmomenten hangt af van de evolutie van de student, maar bedraagt toch minimaal drie.

Jan Vandersmissen i.s.m. Christophe Verbruggen — Kennis, ecologie en imperialisme, 19e-20e eeuw

Conflict en macht zijn centrale noties in de geschiedenis van de verhouding van de mens in relatie tot natuur en milieu. Groepen en individuen hebben altijd hun belangen en aanspraken op natuurlijke bronnen en leefmilieu verdedigd. Hierbij zijn wetenschappelijke argumenten, kennis en expertise een steeds grotere rol beginnen spelen. Vertrekkend vanuit de lectuur van de boeken *Nature and Power: A Global History of the Environment* van Joachim Radkau (2008) en *Ecology and Power* van Corey Ross (2017) zoeken we het kruispunt op waar recente inzichten uit de wetenschapsgeschiedenis, de sociale geschiedenis en de ecologische geschiedenis elkaar vinden. Dit perspectief is bij uitstek relevant voor een verfrissende kijk op koloniale wetenschappen en de plaats van wetenschap en kennis bij de exploratie en kolonisatie van het Midden-Oosten en Afrika in de 19de en 20ste eeuw. Hierbij zullen we met name aandacht hebben voor processen van wetenschappelijke disciplinevorming en de manier waarop (lokale) kennis, 'tacit knowledge' en andere vormen van expertise zich tot elkaar verhielden. Op methodologisch vlak bekijken we de mogelijkheden van digitale onderzoeksmethodes in het veld van de wetenschapsgeschiedenis. Papers kunnen zowel theoretisch-methodologisch als een casestudy zijn van een wetenschappelijke discipline, lokale kennis... etc.

Voorbeelden van onderwerpen die verder kunnen worden afgebakend door het uitwerken van een casus zijn:

- Elisée Reclus en het ontstaan van de 'sociale' geografie
- Lokale geografische kennis en exploratie: een literatuurverkenning op basis van reisliteratuur (meerdere casussen mogelijk)
- De koloniale geografie: Alphonse-Jules Wauters en de realisatie van de hydrografische kaart van Midden-Afrika (wisselwerking met exploratiereizigers, het probleem van de Uele/Ubangi en andere hydrografische vraagstukken)
- Van bacteriën tot waterhyacinten: de ecologische implicaties van kolonialisme
- Agronomie: Emile Laurent, het Institut agricole de Gembloux en de ontwikkeling van de koffiecultuur in Congo
- Agronomie: suikerwinning in Congo
- De geologie en ontginning van delfstoffen in Katanga: de ecologische impact van de imperiale mijnbouw (vb. casus Shinkolobwe, radiumindustrie, uraniumtoepassingen, enz.)
- De 'bescherming' van Midden-Afrikaans grootwild (olifant, gorilla, okapi): jacht, taxidermie, diorama's, nationale parken, enz.
- Afrikaanse botanische netwerken: de 'koloniale' plantentuin van Laken (op basis van nog niet geëxploreerd materiaal in het Afrika Archief, Buitenlandse Zaken); het Afrikaans herbarium in de Nationale Plantentuin, de plantentuinen van Eala en Kisantu.

Inleidende literatuur

- Joachim Radkau, *Nature and Power: A Global History of the Environment*, Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Corey Ross, *Ecology and power in the age of empire. Europe and the Transformation of the Tropical World*, Oxford: Oxford University Press, 2017.
- Corey Ross, "Tropical Nature as Global Patrimoine: Imperialism and International Nature Protection in the Early Twentieth Century", *Past and Present*, 226 (2015), 214-239.
- Richard H. Grove, *Green Imperialism. Colonial Expansion, Tropical Island Edens and the Origins of Environmentalism 1600-1860*, Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
- Robin A. Butlin, *Geographies of Empire. European Empires and Colonies c. 1880-1960*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

- Dane Kennedy (ed.), *Reinterpreting exploration. The West in the World*, Oxford: Oxford University Press, 2014.
- Raf De Bont, "A World Laboratory: Framing the Albert National Park", *Environmental History*, 22 (3), (2017), 404-432.

Inhoud en planning van de tutorials

Tutorial 1 (november 2018).

Discussie over de relevante literatuur en de voornaamste methodologische invalshoeken. De aanzet vormt een door de studenten voorbereide bibliografie (Zotero) en een nota met een eerste schets van het brede onderzoeksthema (250 woorden), die in groep wordt besproken om tot een meer precieze afbakening van het thema van de paper te komen.

Tutorial 2 (december 2018).

Review van een boek naar keuze (1000 woorden), gevolgd door presentaties door de studenten en bespreking in groep. Definitieve afbakening van het onderzoeksthema.

Tutorial 3 (februari 2019).

De studenten bereiden een kort voortgangsrapport voor, waarin ze focussen op de uitwerking van de probleemstelling en de methodologische en theoretische perspectieven (1000 woorden). Dit vormt de basis van een groepsbespreking.

Tutorial 4 (april 2019).

Bespreking basisversie bachelorpaper + korte proefpresentatie (10 min) en feedback.

René Vermeir — Politieke en diplomatieke geschiedenis van de vroegmoderne tijd

Binnen het brede onderzoeksveld van de politieke en institutionele geschiedenis van de vroegmoderne tijd, kunnen studenten zich voor hun bachelorpaper concentreren op (een aspect van) één van de onderstaande thema's, waarrond een vraagstelling wordt ontwikkeld, een literatuuronderzoek wordt opgezet en een bronnenprospectie gebeurt. De bachelorpaper kan indien gewenst in de master verder worden uitgewerkt tot een eindverhandeling.

Voor alle onderstaande thema's is ruime literatuur en voldoende bronnenmateriaal beschikbaar.

Thema (Zuid-)Nederlanders in Castilië en Aragon, Castilianen en Aragonezen in de Zuidelijke Nederlanden

- De (Zuid-)Nederlandse gemeenschappen in Sevilla, Granada, Cádiz, Valencia, Valladolid, Bilbao, Toledo ... Het betreft (Zuid-)Nederlanders die zich om uiteenlopende redenen (tijdelijk) op het Iberisch Schiereiland gingen vestigen, zoals handelaars, ambachtslieden, wetenschappers, studenten, kunstenaars ... Hun aanwezigheid, activiteiten en sociale connecties kunnen worden onderzocht op basis van o.m. notariaatsarchieven.
- De familie Sánchez de Castro y Toledo (regio Dendermonde-Berlare).
- De familie Coloma (regio Bornem).
- Thema geschiedenis en theorie van de diplomatieke betrekkingen tijdens het Ancien Regime
- Het corps diplomatique van Karel V: een studie naar de raadsheren, edellieden en andere personaliteiten die door Karel V werden ingezet in het kader van zijn internationale belangenbehartiging.
- De anglo-Habsburgse en franco-Habsburgse betrekkingen onder Karel V: een studie van de betrekkingen tussen Karel V en resp. Frankrijk en Engeland tijdens een nader te omschrijven periode. Een bijzondere casus betreft de reis van Karel V doorheen Frankrijk in 1539-1540.
- De Zuidelijke Nederlanden en de Republiek na 1648: een analyse van de heropbouw van het samenleven tussen Noord en Zuid in de jaren na Munster. Een specifiek aandachtspunt is hoe men vanuit Brussel de interne politiek in de Republiek volgde, met name de oplopende spanningen (1647-1650) tussen stadhouder Willem II en de regenten.
- Spaanse diplomaten in de Oostenrijkse Nederlanden. Na de overdracht van Castilië en Aragon aan de Bourbons, zal Filips V snel werk maken van een vaste diplomatieke vertegenwoordiging in Brussel. In hun correspondentie met Madrid gaan deze diplomaten uitgebreid in op commerciële en internationaal-politieke aangelegenheden.
- Engelse en Franse politieke vluchtelingen in de Habsburgse Nederlanden, 17e eeuw. In de 17e eeuw stond Brussel bekend als "l'auberge des princes en exil". Malcontenten uit allerlei landen waarmee Spanje niet altijd optimale betrekkingen onderhield, werden in Brussel met open armen ontvangen.

Thema de Opstand in de Nederlanden

- Een nadere analyse van de rol van enkele hoofdrolspelers in dit langlopend conflict, zoals Marnix van Sint-Aldegonde of Frans II van Ryhove en zijn zoon Louis de la Kethulle.

Thema clerici en de staat

- De politieke rol van bisschop Antoon Triest, 17e eeuw (ook andere casussen zijn mogelijk);
- De Brabantse geestelijkheid en de Staten van Brabant.
- Kapittels in de Habsburgse Nederlanden.

Thema institutionele aspecten van de geschiedenis van de Habsburgse Nederlanden

- Verschillende facetten van de criminele rechtspraak op plaatselijk en gewestelijk vlak, o.m. de rol van gerechtsspecialisten in procesdossiers.
- De Hoge Raad voor de Nederlanden te Madrid (tweede helft 17e eeuw).
- Rechtspraak voor hovelingen (de Hofrechtbank en de Provoost-Generaal van het Hof).
- De Staten-Generaal in de Habsburgse Nederlanden, 16e-17e eeuw.
- Studie van ambtenarendynastieën, vb. de familie Verreycken.
- Een studie van een hoofd-voorzitter van de Geheime Raad, bv. Maes of Hovynes.
- De standenvertegenwoordiging in Vlaanderen en Brabant, staatsvorming van onderuit.
- Institutionele geschiedenis van het graafschap Vlaanderen (kasselrijen, leenhoven, baljuws).
- Vorstelijke wetgeving in de Habsburgse Nederlanden, 17e eeuw: de editie van de ordonnanties van Karel II (1665-1700) is nog maar in heel beperkte mate afgewerkt, de uitgave van deze bronnen zou een belangrijke lacune invullen.
- Lokale en regionale regelgeving (i.s.m. dr. Annemieke Romein).
- Vrijmetselaarsgenootschappen in de Oostenrijkse Nederlanden.

Inleidende literatuur

Niet verstrekt

Inhoud en planning van de tutorials

Geen informatie meegedeeld

Nota van de titularis: collega prof. Vermeir laat weten dat naar zijn mening “de studenten voor de themata die ik voorstel, hiermee voldoende geïnformeerd zijn om een verkennend vervolgesprek te kunnen aanvatten.”

Studenten die alvorens hun keuze te maken meer informatie wensen betreffende de frequentie en opzet van de tutorials of bijzonderheden betreffende de permanente evaluatie (bv. of er al dan niet tussentijdse opdrachten zullen gegeven worden), of die verkennende literatuur wensen, hetzij om zich bij het maken van hun keuze te helpen, hetzij om zo snel mogelijk te starten met zich in te lezen in het onderwerp, worden verzocht tijdig rechtstreeks contact op te nemen met prof. Vermeir: Rene.Vermeir@ugent.be

Kristof Vermote – Vrijgelaten slaven (*liberti*) in de Romeinse wereld

In zijn redevoeringen klaagt Cicero geregeld over “misdadige” en “verachtelijke” ex-slaven die wegens hun gebrek aan respect voor traditionele statushiërarchieën de fundamenteën van de Romeinse samenleving ondermijnen. Volgens Seneca hebben deze voormalige slaven zelfs een geheel eigen natuur (*ingenium*) die hen onderscheidt van – en ondergeschikt maakt aan – vrijgeboren Romeinen. Horatius gaat zelfs nog een stapje verder door te stellen dat deze inferieure aard (*genus*) absoluut en onveranderlijk is, ongeacht persoonlijke verdienste. Uit de privé-correspondentie van diezelfde Cicero, echter, blijkt dat de voorname aristocraat vaak net veel lof en bewondering heeft voor vrijgelatenen en dat hij met sommigen zelfs een erg vriendschappelijke en intieme band heeft. Dezelfde Seneca claimt elders eveneens dat vrijgelatenen zeker niet moeten onderdoen voor de elites, aangezien een juridische positie of status geheel los staat van iemands karakter. En tot slot nuanceert ook Horatius zijn strenge claim door geregeld de verwezenlijkingen van zijn vader – een vrijgelatene – te prijzen en zijn trots op zijn eigen afkomst te benadrukken. Een gelijkaardige spanning tussen veroordeling en appreciatie valt terug te vinden in de epigrafische en juridische bronnen die we ter beschikking hebben. Aangezien ze tegelijkertijd een bedreiging voor de exclusiviteit van de elites vormden als een broodnodig cliënteel uitmaakten voor deze elites, waren ex-slaven een bijzonder controversiële bevolkingsgroep in de Romeinse samenleving. Recente studies zijn afgestapt van het idee dat we hier te maken hebben met een perifere groep, en trachten in de plaats daarvan de economische, sociale, politieke en culturele agency van vrijgelatenen te rehabiliteren. Dit bachelorproefthema biedt de mogelijkheid om dergelijke deelaspecten van de identiteit, socialisatie en representatie van *liberti* in meer detail onder de loep te nemen.

Mogelijke thema's

- De redenen voor (en/of gevolgen van) het vrijlaten van slaven en de impact hiervan op de Romeinse samenleving;
- De (motieven achter de) representatie van vrijgelatenen in een bepaald werk, genre of auteur;
- De zelfrepresentatie van vrijgelatenen in de funeraire epigrafie;
- De betrokkenheid van vrijgelatenen in de economische of politieke activiteiten van hun ex-meesters (patroni);
- De achterliggende oorzaken en gevolgen van de (Augusteïsche) wetgeving omtrent vrijgelatenen;
- De publieke en politieke activiteit van vrijgelatenen in Romeinse kolonies of verenigingen (*collegia*);
- De manieren waarop een verleden als slaaf het leven van een *libertus* beïnvloedde op maatschappelijk niveau (bvb. discriminatie, sociale promotie) of op het niveau van de persoonlijke patronage-relatie (bvb. de blijvende invloed en controle van de *patronus*);
- Een comparatieve benadering van een van de voorgaande aspecten van *libertinitas* (bvb. antiek Griekse of moderne Amerikaanse vrijgelatenen), waarbij de focus evenwel op Rome ligt.

Andere suggesties binnen het algemene thema zijn natuurlijk ook steeds welkom.

Inleidende literatuur

- BELL, S. and RAMSBY, T.R. (eds.) (2012), *Free at last! The impact of freed slaves on the Roman Empire* (Londen).
- DUFF, A.M. (1958) [1928], *Freedmen in the early Roman empire* (Oxford).
- FABRE, G. (1981), *Libertus. Recherches sur les rapports patron–affranchi à la fin de la république romaine* (Rome).
- FINLEY, M.I. (1980), *Ancient slavery and modern ideology* (Londen).
- MOURITSEN, H. (2011), *The freedman in the Roman world* (Cambridge).
- PERRY, M.J. (2014), *Gender, manumission, and the Roman freedwoman* (Cambridge).

- PETERSEN, L.H. (2006), *The freedman in Roman art and art history* (Cambridge).
- TREGGIARI, S. (1969), *Roman freedmen during the late Republic* (Oxford).
- WEAVER, P.R.C. (1972), *Familia Caesaris: a social study of the emperor's freedmen and slaves* (Cambridge).

Inhoud en planning van de tutorials

Na een inleidende les en de verdeling van de onderwerpen volgen er vier tutorials, gespreid over het academiejaar. Ter voorbereiding op het eerste tutorial schrijven de studenten een academische boekrecensie volgens de regels van de kunst, die zij kort presenteren en die vervolgens wordt besproken op het tutorial. Ter voorbereiding op het tweede tutorial bereiden de studenten een opzet voor van hun bachelorpaper, die zij presenteren op, en die besproken wordt tijdens, het tutorial. De overige twee tutorials zijn work-in-progress bijeenkomsten. Ter voorbereiding hierop worden de door de studenten reeds geschreven teksten gelezen door alle deelnemers. Tijdens de work-in-progress bijeenkomst presenteert iedere student kort zijn/haar werk, waarna discussie en feedback volgt. Tijdens het laatste van deze twee tutorials kunnen de studenten de examenpresentatie van hun paper al eens oefenen. Uiteraard zijn er ook een-op-een bijeenkomsten tussen student en begeleider(s) mogelijk, op individuele afspraak.

Antoon Vrints — Historiografie over België tijdens de Eerste Wereldoorlog in kritisch perspectief

De afgelopen twee decennia maakte de historiografie over België tijdens de Eerste Wereldoorlog een ware gedaanteverandering door. 20 jaar geleden bestond er weinig belangstelling van historici voor dat oorlogsverleden en was de Belgische historiografie over de Eerste Wereldoorlog afgesneden van internationale tendensen. Vandaag is België in de Eerste Wereldoorlog een respectabel specialisme, stevig verankerd in het nationale en internationale onderzoekslandschap. Oogmerk van ons groepje is niet zozeer de achtergronden van die hernieuwde belangstelling en institutionele verankering te reconstrueren, maar een bilan te maken van de voornaamste thematische en conceptuele evoluties. Waar liggen de zwaartepunten? Beantwoordt het beeld aan de internationale trends in de oorlogshistoriografie en in welke mate was er wisselwerking tussen Belgische en internationale tendenzen? Is er zoals elders zoals Jay Winter stelt na eerdere opeenvolgende diplomatiek-politieke, sociaalhistorische en cultuurhistorische golven de afgelopen een periode van verbinding van die perspectieven en een transnationale wending doorgebroken? Werden de vier grote nieuwe thema's (militaire bezetting, radicalisering, ras en lichaam) die Heather Jones in de internationale oorlogshistoriografie van de afgelopen 20 jaar ontwaart, ook in het onderzoek over België geëxploreerd? Is het hoger geschetste beeld niet al te triomfantelijk? Wat zijn de sterktes en zwaktes in het onderzoek over België tijdens de Eerste Wereldoorlog? Welke vraagstukken verdienen nog uitgediept te worden? De evaluatie van de Belgische oorlogshistoriografie zal concreet vorm krijgen door de literatuur over België kritisch te vergelijken met de internationale literatuur. Elke student zal voor een thema naar keuze die afweging maken.

Een losse greep uit de mogelijke thema's: arbeid, bezetting, herinnering en herdenking, gender, kolonie, religie, soldaten, nationalisme, pacifisme, vijand, voeding, economie, oorlogsliteratuur, oorlogsrecht...

Inleidende literatuur

- Audoin-Rouzeau, Stéphane en Becker, Annette, *14-18. Retrouver la guerre*, Parijs: Gallimard 2000.
- Benvindo, Bruno, Majerus, Benoît en Vrints, Antoon, La Grande Guerre des historiens belges, 1914-2014, in: BTNG, 44/2-3, 2014, pp. 170-196. <https://www.journalbelgianhistory.be/nl/journal/belgisch-tijdschrift-voor-nieuwste-geschiedenis-xliv-2014-23/grande-querre-des-historiens>
- Winter, Jay: Historiography 1918-Today, in: 1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War, ed. by Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer Keene, Alan Kramer, and Bill Nasson, issued by Freie Universität Berlin, Berlin 2014-11-11. DOI: 10.15463/ie1418.10498. https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/historiography_1918-today
- Winter, Jay en Prost, Antoine, *The Great War in history. Debates and controversies, 1914 to the present*, Cambridge en New York, CUP, 2005.
- Wouters, Nico: Historiography 1918-Today (Belgium), in: 1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War, ed. by Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer Keene, Alan Kramer, and Bill Nasson, issued by Freie Universität Berlin, Berlin 2015-09-03. DOI: 10.15463/ie1418.10720. https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/historiography_1918-today_belgium

Inhoud en planning van de tutorials

In een eerste fase mikken onze samenkomsten op een introductie in de historiografie over de Eerste Wereldoorlog zowel op nationaal als op internationaal vlak. Dit gebeurt door een grondige gezamenlijke lectuur van een aantal historiografische werken ter zake. De "historiografische samenkomsten" zijn gestructureerd rond de achtereenvolgende generaties oorlogshistorici – elk met hun eigen thematische zwaartepunten en methodologische invalshoeken – die Jay Winter en Antoine Prost onderscheiden. In de eerste samenkomst

buigen we ons over militair-historische en institutionele oorlogsgeschiedschrijving van het Interbellum. In de tweede samenkomst concentreren we ons op de sociaalhistorische golf tussen 1960 en 1990. In de derde samenkomst discussiëren we over de cultuurhistorische dynamiek die het veld sinds 1990 domineert. Bij dit alles houden we het generatiemodel kritisch tegen het licht en confronteren we het met de ontwikkelingen in de Belgische oorlogshistoriografie. De inbreng uit andere disciplines dan de geschiedenis en de wisselwerking tussen historiografie en maatschappelijk debat worden daarbij niet uit het oog verloren.

In een tweede fase zetten we dan de bakens uit voor jullie individuele opdrachten. Een vierde samenkomst is gewijd aan de bronnen en werkinstrumenten voor de oorlogsgeschiedenis. Vanaf december nemen de samenkomsten een ander karakter aan en zijn geheel gewijd aan de collectieve, tussentijdse bespreking van de bouwstenen van jullie individuele papers (probleemstelling, bibliografie, ontwerpstructuur, kladversie).

Jeroen Wijnendaele — Het einde van het Romeinse Rijk in het westen

Anno 400 van onze tijdrekening strekte Rome's imperium zich uit van de straat van Gibraltar tot de Kaukasus, en van de Schotse hooglanden tot de Rode Zee. Anno 500 echter was er een einde gekomen aan het west-Romeinse keizerschap en trachten een dozijn vorsten van zogenaamde 'barbaren' dit autoriteitsvacuüm op te vullen. De schaal en snelheid waarmee de geopolitieke machtsverhoudingen in deze periode hertekend werden is tot op vandaag een bron van controversie gebleven onder historici. Het inspireerde Edward Gibbon om zijn monumentale *History of the Decline and Fall of the Roman Empire* te schrijven, een van de allereerste geschiedwetenschappelijke studies over de Oudheid. Meer dan twee eeuw later is er nog steeds nauwelijks consensus of we dit fenomeen moeten benaderen als een 'ondergang', een 'transformatie' of eenvoudigweg 'een storm in een glas water'? Bijzondere aandacht is steeds gegaan naar de rol van de zogenaamde 'barbaren' in deze periode. Menig historische landkaart geeft nog steeds de indruk dat het Romeinse Rijk in het westen Blitzkrieg-gewijs overspoeld werd door invasies van gewapende hordes. Recente studies stellen echter kanttekeningen bij de homogeniteit en numerieke sterkte van dergelijke groepen. Een belangrijke vraag die dan ook in dit debat woedt is of de west-Romeinse staatsstructuur effectief bezweek onder externe druk of het reeds intern een failed state was? Hoe moeten we bovendien de embryonale ontwikkeling van 'barbaarse vorstendommen' beschouwen in de nasleep van het einde van het Romeinse Rijk in het westen? Dergelijke vragen en kwesties staan centraal in onze discussie.

De studenten kunnen specifieke onderzoeksthema's hierin verder uitspitten, zoals

- De vestiging van één bepaalde groep barbaren in een west-Romeinse provincie (bvb. Alanen, Bourgondiërs, Sueven ...).
- Een vergelijkende studie van de interactie tussen bepaalde barbaarse regna onderling of met het Imperium (bvb. Franken-Bourgondiërs, Vandalen-Goten, Hunnen – Oost-Romeins Rijk).
- Reacties op lokaal niveau (verzet, vluchtelingen, coöperatie, ...).
- Etniciteit en groepsstructuren (bvb. Het Etnogenese-debat).
- De transformatie van leiderschap (keizers, koningen, krijgsheren, ...).
- De rol van civiele, kerkelijke en militaire elites.
- De rol van geweld en oorlogsvoering.
- Economische factoren (belastingontwijking, patrocinium).

Eigen voorstellen zijn zeker bespreekbaar!

Inleidende literatuur

- Halsall, G. (2007), *Barbarian Migrations and the Roman West*, Cambridge.
- Maas, M. (red.) (2014), *The Cambridge Companion to the Age of Attila*, Cambridge.
- Wijnendaele, J. (2013), *Romeinen en barbaren. De ondergang van het Romeinse Rijk in het westen*, Leuven.

Inhoud en planning van de tutorials

Tutorial 1

Inleidend debat op basis van pionierstudies

Tutorial 2

Debat op basis van recente polemieken

Tutorial 3

Debat op basis van studies voorgedragen door de studenten

Tutorial 4

Voorstelling van vooruitgang studenten plus feedback

De studenten moeten ook een rapport maken van vier lezingen (uit aanbod GIKS, NKV, OIKOS, Pirenne Instituut, Griekenlandcentrum of op eigen gemotiveerd voorstel).

Arjan Zuiderhoek & Koen Verboven — Stadsleven in de Klassieke Oudheid

Volgens cijfers van de Verenigde Naties zal rond 2050 bijna 70% van de wereldbevolking in steden wonen (2018 Revision of World Urbanization Prospects). Dat is een historisch ongekennde transformatie: gedurende het grootste deel van de menselijke geschiedenis woonde de overgrote meerderheid van de bevolking altijd op het platteland. Toch waren er ook in het premoderne verleden perioden en regio's waar de mate van verstedelijking, en de rol en het belang van steden, groter waren dan elders en in andere perioden. Volgens sommige onderzoekers leefden er in Klassiek Griekenland en in de centrale delen van het Romeinse Rijk gedurende de vroege Keizertijd proportioneel meer mensen in steden dan in diezelfde regio's in de vroegmoderne periode. De Oudheid telde ook enkele van de grootste steden uit de premoderne geschiedenis: het inwonertal van Rome ten tijde van keizer Augustus, 1 miljoen, zou pas weer geëvenaard worden door Londen rond 1800. De stedelijke netwerken van de Grieken gedurende de Klassieke en Hellenistische perioden en van de Romeinen gedurende de late Republiek en Keizertijd omspanden de Middellandse Zee en verbonden deze regio met gebieden ver daarbuiten, uiteindelijk tot diep in Noordwest-Europa, het Nabije Oosten en Voor-Azië. Antieke steden zijn ook bekend vanwege hun monumentaliteit (tempels, indrukwekkende publiek gebouwen) en de kwaliteit van hun infrastructuur (stenen straten, waterleidingen, riolering). De Griekse en Romeinse cultuur was urbaan pur sang: antieke politiek, sociale structuren, economie, filosofie en religie waren een product van de polis en civitas, en steden vormden tevens de basis van de grote rijken uit de Oudheid, en in het geval van Rome zelfs de oorsprong.

In de Westerse historiografie en sociaalwetenschappelijke traditie wordt de Europese verstedelijking vanaf de Middeleeuwen vaak, terecht of onterecht, geassocieerd met moderniteit, kapitalisme en sociale vooruitgang. De sterk geurbaniseerde Oudheid roept dan als vanzelf belangrijke vragen op: Waren ook antieke steden centra van kapitalisme en sociale mobiliteit? Droegen zij de kiemen in zich van wat we vandaag als 'moderniteit' beschouwen? Of waren antieke steden fundamenteel anders dan latere Europese steden? Of is er überhaupt niet zo heel erg veel 'moderns' aan steden? Verstedelijking lijkt zich voor te doen in vrijwel alle complexe, hiërarchische (premoderne) maatschappijen: hoe verhouden die verschillende vormen van urbanisatie zich tot elkaar? Wat is er specifiek voor Griekse en Romeinse steden? Wat is dat eigenlijk, een (Griekse of Romeinse) stad? Dergelijke grote vragen vormen de achtergrond van veel modern onderzoek naar Griekse en Romeinse steden. In deze themagroep gaan we het antieke stadsleven grondig exploreren. Hoe zag het antieke stedelijke landschap eruit, en hoe bewogen mensen zich erdoorheen? Hoe functioneerden stedelijke politieke instituties? Hoe zat het met sociale verhoudingen en met culturele en religieuze praktijken? Hoe functioneerde de stedelijke economie?

Mogelijke onderwerpen

Studenten kunnen kiezen uit een scala van mogelijke onderwerpen, te bestuderen voor Griekse en/of Romeinse steden, zoals bijvoorbeeld:

- De oorsprong van de Griekse/Romeinse stad (de vroege polis, steden in archaïsch Italië)
- De verspreiding van steden (kolonies, stedelijke netwerken)
- Stedenbonden
- Politiek functioneren van de Griekse/Romeinse stad (stedelijke instituties zoals raad, volksvergaderingen, magistraturen, verschillende bestuursvormen zoals oligarchie, democratie...)
- Koningen/keizers en steden
- Sociale stratificatie, sociale groepen in de stad (elite vs. niet-elite, middengroepen, verenigingen, man-vrouwverhoudingen, gezinnen en huishoudens in de stad)
- Stedelijke culten, festivals
- Publieke gebouwen, stedelijk landschap, behuizing, verkeersstromen

- Stad-plattelandsverhoudingen
- Nijverheid, handel, diensten in de steden
- Sociale onrust
- Ongelijkheid, armoede
- Etnische/culturele diversiteit in de antieke stad
- Comparatief onderzoek naar antieke steden
- Grootsteden (Rome, Alexandrië...)
- Laatantieke steden
- ...

Eigen voorstellen zijn uiteraard mogelijk, in overleg

Enige literatuur om je op weg te helpen:

- Paul Erdkamp (ed.), *The Cambridge companion to ancient Rome*. Cambridge 2013.
- Mogens Herman Hansen, *Polis: an introduction to the ancient Greek city-state*. Oxford 2006.
- Ray Laurence, Simon Esmonde Cleary & Gareth Sears, *The city in the Roman West, c. 250 BC-c. AD 250*. Cambridge 2011.
- Oswyn Murray & Simon Price (eds.), *The Greek city from Homer to Alexander*. Oxford 2002.
- Arjan Zuiderhoek, *The ancient city*. Cambridge 2017.

Tutorials en tussentijdse opdrachten

(natuurlijk enigszins afhankelijk van de omvang van de groep) na een inleidende les en de verdeling van de onderwerpen volgen er vier tutorials, gespreid over het academiejaar. Ter voorbereiding op het eerste tutorial schrijven de studenten een academische boekrecensie volgens de regels van de kunst, die zij kort presenteren en die vervolgens wordt besproken op het tutorial. Ter voorbereiding op het tweede tutorial bereiden de studenten een opzet voor van hun bachelorpaper, die zij presenteren op, en die besproken wordt tijdens, het tutorial. De overige twee tutorials zijn work-in-progress bijeenkomsten. Ter voorbereiding hierop worden de door de studenten reeds geschreven teksten gelezen door alle deelnemers. Tijdens de work-in-progress bijeenkomst presenteert iedere student kort zijn/haar werk, waarna discussie en feedback volgt. Tijdens het laatste van deze twee tutorials kunnen de studenten de examenpresentatie van hun paper al eens oefenen. Uiteraard zijn er ook een-op-een bijeenkomsten tussen student en begeleider(s) mogelijk, op individuele afspraak.